საქართველო

ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ

ᲤᲐᲡᲘ 50 ᲙᲐᲞ.

რესპუბლიკა

ᲛᲗᲐᲕᲠᲝᲑᲘᲡ ᲛᲝᲐᲛᲑᲔ

ᲥᲣᲗᲕᲔᲚᲓᲘᲣᲠᲘ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ

№ 65 ᲙᲕᲘᲠᲐ, 13 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲔᲠᲘ, 1918 Წ. № 65

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲮᲚᲗᲐ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

ᲐᲛ ᲜᲝᲛᲔᲠᲨᲘ ᲛᲘᲛᲪᲔᲛᲘ ᲒᲕᲔᲠᲓᲘᲐ

ᲗᲐᲕᲠᲝᲑᲘᲡ ᲛᲗᲐᲕᲠᲝᲑᲘᲡ ᲥᲣᲗᲕᲔᲚᲓᲘᲣᲠᲘ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ

(ოფიციალური და არა ოფიციალური განყოფილებით)

„საქართველოს რესპუბლიკა“

ღირს ერთი თვით **10** მ., ცალკე ნომერი ყველგან **50** კაპ.

საველდებულო განცხადებანი დადგენილი ნიხრით, კერძო განცხადებანი შეთანხმებით.

გაზეთზე ხელის მოწერა მიიღება დილის **10—3** საათამდე.

(ბარონის ქუჩა № 6, ტელეფონი—1—82.

ნაფიცი ვექილი გიორგი თევდორეს ძე ჟორდანია და-ძმით და ცოლშვილითურთ გულითადის მწუხარებით ამცნობს ნათესავთ, მეგობართ და ნაცნობთ ძვირფასის და დაუვიწყარის ძმის

ᲔᲠᲔᲙᲚᲔ (ᲭᲘᲙᲭᲘᲙ) ᲗᲔᲕᲓᲝᲠᲔᲡ ᲫᲘᲡ

ᲟᲝᲠᲓᲐᲜᲘᲐ

ტრაღიკულად დაღუპვას ამა ღვინობისთვის 10-ს, გორის მაზრის, სოფ. კასპის მახლობლად. პანაშვიდი გადახდილი იქნება დღეს, ღვინობისთვის 13 ს, ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესიაში, შუადღის 12 საათზე. დაკრძალვა მიეცემა ეკლესიის სოფ. კასპში (რკინის გზის სადგური) ორშაბათს, ღვინობისთვის 14-ს.

მე II-ე წელ. ᲕᲐᲥᲗᲐ ᲓᲐ ᲥᲐᲚᲗᲐ ᲒᲘᲛᲜᲐᲖᲘᲐ მე II-ე წელ.

ნ. გ. თევზაძის

უფლებიანი, ხალი ტიპის 8 კლასის კერძო გიმნაზია 4 წელიწადზე.

ᲫᲚᲔᲜᲘᲡᲐ Ძ., № 11.

თხოვნები მიიღება ყველა კლასებში. სგნების სწავლება რუსულად. ქართველებისთვის—საქართველოს ისტორია და ლიტერატურა სპეციალურად სავარჯიშოდ. მაგალითობა სადამრიგოთ. მოწაფეები მიიღებიან ეახუროვნებისა და ხნისა მოწმობით შესაფერ კლასებში, ვინაც მოწმობა არ აქვს—გამოცდით. შესვლა კლასში გამოუცდელად მიიღებიან ის პირნი, რომელებსაც გათავებული აქვთ უმაღლეს დწყებითი სასწავლებელი ან და სხვა შესაფერი კურსის სასწავლებელი. კანტელარია ეკეთებული სადამო 4—8 ს. გიმნაზია ეძღვნება მოწაფეების უფასო სასწავლებლებად. ეროვნულიური შეგადინება დაიწყო 2 ენკენისთვედან.

1917/18 წელს გიმნაზიამ მოწაფეების გათავებული პირველად.

50—39 გიმნაზიის გამგე ს. ნ. ᲗᲔᲕᲖᲐᲫᲘᲡ.

ᲥᲐᲚᲗᲐ ᲠᲒᲕᲔᲚᲓᲐᲡᲘᲐᲜᲘ ᲒᲘᲛᲜᲐᲖᲘᲐ

ნ. გ. თევზაძისა

მთავრობის გიმნაზიის სრულ-უფლებიან მოსწავლეთათვის.

ყოველ კლასში შესვლის მსურველთა თხოვნები მიიღება ყოველ დღე, 9—2 საათამდე, ანბანის, უმცროს და უფროს განყოფილებაში და პირველ და მეორე კლასში ვაკეთებიც მიიღებიან. მეცადინეობა—დილაობით ენა სწავლების ენა რუსული. ქართველ და სომეხ მოსწავლეთათვის საგმოძღო ენა საველდებულოა; გიმნაზია უზრუნველყოფილია სახელმძღვანელოებით. თხოვნების შეტანა და საჭირო ცნობების შეტყობა შეიძლება გიმნაზიის კანცელარიაში: ქსენიას ქუჩაზედ, სახ. № 11. ტელ. № 10—09.

626 5—2 პედაგოგიურ საბჭოს თავმჯდომარე ლ. ს. ᲬᲣᲠᲘᲜᲝᲕᲐ.

ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲗᲔᲐᲢᲠᲘ.

ოპერის სეზონი 1918—19 წ. ᲗᲔᲐᲢᲠᲘᲡ ᲓᲐᲠᲔᲯᲘ.

კვირას, 13 ოქტომბერს 1918 წ.

ოპ. 3 მოქმ. „ᲔᲕᲒᲔᲜᲘ ᲝᲜᲔᲒᲘᲜᲘ“ მუსიკა ჩაიკოვსკისა.

მოქმედნი პირნი: ლენსკი, სპიტკო, ოანსა; ოვსიანიკოვისა, ზალიპსკისა, პოლიაევი, სობინინი, დემიანენკო, ეზოვი, კუბატოვი, დიონეიროი—სამოსული. დასაწყისი 8 საათზე. 14 ოქტ.—„ᲔᲓᲔᲚᲕᲐᲘᲡ“, 15 ოქტ. „ᲙᲐᲠᲛᲔᲜ“, 16 ოქტ. „ᲛᲐᲜᲝᲜ“. 678 1—1

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ

სასწრაფოდ იბეჭდება ქართული ენის ახალი სასკოლო წიგნი

„ᲛᲜᲐᲗᲝᲑᲘ“

ანბანს შემდეგ პირველი წიგნი სკოლებში სახმარებელი, შედგენილი იოს. ოტხელის, სამ. ყიფიანის და დომ. ოყრუბლიძის მიერ. ფასი 4 მანეთი. მისამართი: კ. ოტხელის წიგნის მაღაზია. 670 3—2

თუ გიყვარს ქართული ᲗᲔᲐᲢᲠᲘ, თუ გიყვარს ქართ. ᲣᲜᲘᲕᲔᲠᲡᲘᲢᲔᲢᲘ შეიძინე ქართ. ლატარიის ბილეთი!

— 25 ᲗᲐᲜ. ᲦᲘᲠᲡ —

ერთმა ვინმემ ხომ უნდა მოიგოს? შეიძლება შენ მოიგო!

პირველი ნოგება

ᲐᲡᲘ ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲗᲐᲜᲯᲘᲗ!!

სულ იგება **2393** ბილეთი.

მოგებაში დარიგდება

ᲜᲐᲮᲔᲕᲐᲠᲘ ᲒᲘᲚᲘᲝᲜᲘᲗᲐᲜ.

მაშ ნუ დაბეჯ, ძმო, ეგრე განდაგანა: ასი-ათასს შანეთს ფაფრები გაინ? ბაზარდენენ! ბიეოს! ერთიც ვნახოთ რომა, არ დაგეპრდეს ჯაფა, არ დაგეპრდეს ზრომა და იხილო, უცაბად სამოთხისა კარი. დაჯაბეი და ბერე ეუდი ეერსა ეკარ!

ᲑᲘᲚᲔᲗᲔᲑᲘ ᲘᲧᲘᲚᲔᲑᲐ ᲧᲕᲔᲚᲒᲐᲜ, ᲡᲐᲪᲐ ᲒᲐᲛᲝᲬᲙᲠᲣᲚᲘᲐ!

412 60—23

ᲛᲫᲘᲛᲘ Ი. Კ. ᲐᲒᲐᲙᲘᲫᲔ

ᲨᲘᲜᲐᲒᲐᲜᲘ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲝᲑᲐ.

განსაკუთრებით ავადმყოფობანი გულმკერდისა, ფილტვებისა, სასუნთქისა, ფილტვების აკვისა, გულისა და ჯერკვლებისა.

ამოკლნობა (დიაგნოზი) და წამლობა ყოველ გვარი ჭლეტისა, სისხლნაკლულობისა და მალარიისა.

ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე გარდა კვირისა საღამოს 4½—6 საათამდე.

პეტრე დიდის ქუჩა № 26. ტელეფ. 5—86.

№ 719.

დღეს, 13 ოქტომბერს, დილის 11 საათზე წრის ბინაზე (მიხეილის ქუჩა, № 102)

სახ. სახო. არს. ქართ. წარმ. მმართ.

წრის გამგეობის მიერ დანიშნულია

წრის საზოგადო კრება.

რადგანაც ეს კრება მეორედ ბრის დანიშნული, ამიტომ კანონიერად ჩაითვლება რამდენი წევრიც უნდა გამოცხადდეს. კრებაზე განსახილველია: ვასული სეზონის ანგარიშები, ხარჯთაღრიცხვა და გამგეობის არჩევნები.

873. 1—1.

ᲝᲤᲘᲪᲘᲐᲚᲣᲠᲘ ᲒᲐᲜᲧᲝᲤᲘᲚᲔᲑᲐ

ᲑᲠᲫᲐᲜᲔᲑᲐ

საქართველოს რესპუბლიკის საგანგებო მინისტრისა.

26 ენკენისთვეს, 1918 წ.

№ 115.

სამხედრო უწყების მიმართ 19 ენკენ. მე-80 ნომრით გაცემულ ბრძანების დამატებად, საინტენდანტო დაწესებულებათა სარეგისტრო კომისიაში წასული წევრების: პოდპოლკოვნიკ ვაჩნაძის, კაპიტან ფურცელაძისა და კაენ-ძის ნაცვლად ვნიშნავ გენერალ-მაიორს ციციშვილსა და პოდპორუჩიკს გაჩეჩილაძეს.

26 ენკენისთვეს, 1918 წ.

№ 116.

ტფილისის გუბერნის კომისარმა ამ წლის 18 ენკენისთვის მოწერილობით, № 4781, შემატყობინა, რომ ფოშეთის მაზრაში მიმსვლელი და გამვლელი ჯარის ნაწილები მცხოვრებთაგან გამორთმეულს ურმებისათვის, საროგებისთვის და სხ. უსწორდებიან არა ფულით, არამედ ბარათებით.

რადგანაც ასეთს მოვლენას ეხლანდელს რეაულობის დროს შეეძლიან გაამძიერეს ფშისოდაც გამწვავებული დამოკიდებულება ცხოვრებისა, ეუბრანენ ჯარების ნაწილებს ამეერდგან ასე. აღარ მოიქცნენ.

26 ენკენისთვეს, 1918 წ.

№ 117.

სამთო ცხენსან ბატარიის კომანდირმა, პოდპოლკოვნიკმა ცაგურიამ თავის უმახლობელესს უფროსის ცხენსან ბრიგადის კომანდირის უცნობელად დეპეშა გამოუგზავნა საბუღერო მინისტრის სახელოებაზედ, რომელშიაც ნათქვამი იყო, რომ, მას, როგორც გიორგის კავალერს, როდესაც იმღალვის მისი უფლება, შეუძლიან მიაბართოს პირდაპირ სამხედრო მინისტრს. სჩანს პოდპოლკოვნიკ ცაგურიას წაუკითხავს სტატუტში მოხსენებული განსაკუთრებული უფლებანი და ეადრესობანი, რომელიც ენიჭება გიორგის კავალერებს, მაგრამ კარგად ვერ გაუგია, ვინაიდან გიორგის კავალერებს სტატუტით უფლება არ აქვთ მიაბარონონ პირდაპირ სამხედრო მინისტრს. ყოფილ სამხედრო მინისტრის, აწ გენერალურ შტაბის განყოფილების უფროსის გენერალ ანდრონიკაშვილის სახელობაზედ გამოუგზავნილს დეპეშაში ჰხმარობს სიტყვებს: „გუშინდელი ქართველები“, „მიზეზის მძებნელი ბრძანება გენერალ ანდრონიკაშვილისა“. იმავე დეპეშაში იგი რამდენსამე ადგილას თავს იჭებს, „მთელი საქართველო იცნობს ოცდა ორი წლის ცაგურიას, როგორც პატიოსან მხედრის და მუშაკს“. ვიზიარებ-რა გენერალ-მაიორი ანდრონიკაშვილის თვალსაზრისს, რომელმაც დისციპლინარული საჯელი დასდო პოდპოლკოვნიკ ცაგურიას არტილერიის ინსპექტორის ბრძანების შეუსრულებლობისათვის, სასამართლოში მიცემის მაგიერ, მხედველობაში მაქვს რა ცაგურიას ახალგაზდობა (ბრძანება ქართველ მხედრობას 29 ივლისი № 48). საყვედურს ეუცხადებ პოდპოლკოვნიკ ცაგურიას და წინადადებას ვაძლევ არ დაივიწყოს, რომ ის არის ნაწილის უფროსი და კანონისა და წესის საწინაღმდეგო საქციელს უნდა ერიდოს.

26 ენკენისთვეს, 1918 წ.

№ 118.

რადგანაც გიორგის საკავალერო საბჭოს ზოგიერთნი წევრნი სხვა-და-სხვა მიზეზით არ იმყოფებიან ადგილმარეგ, გიორგის სტატუტის მე-20 მუხლის ძალით საბჭოს წევრებად დამატებით ვნიშნავ: მე-5-ე ქვეითა პოლკის კაპიტანს მესხიშვილს და მე-2-ე საარტილერო ბრიგადის შტაბს-კაპიტანს მახარაძეს.

სამხედრო მინისტრის მაგიერ გენერალ-მაიორი გ ᲒᲔᲓᲔᲕᲐᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ.

ᲐᲠᲐ ᲝᲤᲘᲪᲘᲐᲚᲣᲠᲘ ᲒᲐᲜᲧᲝᲤᲘᲚᲔᲑᲐ.

ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘ, 13 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲔᲠᲘ.

საზავო მოძრაობა ძლიერდება. მან დაიპყრო არა მარტო მასა, ფართო დემოკრატია, არამედ შეიკრა მმართველ წრეებიც. და ეს სიმპტომატიურია, ეს გვიჩვენებს ზავს და ომგვართ აკობრიობა მაღე უნდა განთავისუფდეს ომის საშინლების კოშმარისაგან.

გერმანიაში მომზადარი სახელმწიფოებრივი ცვლილებანი უღრესათ დიდმნიშვნელოვანია. იქ, სადაც განაგებდა ჰერტლინგი, მოქმედებს დღეს ლიბერალი ბადენელი მაქსი, მთავრობაში სოციალ-დემოკრატიაც შევიდა და ამგვარათ ხალხი ეპატრონება საშინაო და საგარეო საქმეს. ხალხს კი დიდი ხანია, რაც ზავი სწყურია და მისთვის იბრძვის. ამიტომ, სრულიად გასაკვირი არ არის, თუ გერმანიის დემოკრატია დღეს ზავის შესახებ ზმა ბაღალი ალაპარაკდა და მშვიდობიანობის დამყარება მოითხოვა. ჩვენ აქ არ ვეხებით იმ მიზეზებს, რომელნაც გერმანიის სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაში ეს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რადიკალური ცვლილებანი გამოიწვია, ჩვენ დღეს ანგარიშს გაუწევთ ფაქტს, რომელიც გვიჩვენებს ზავიადმი ძლიერს სწრაფვას და მშვიდობიანობის დამყარების მტკიცე სურვილს.

გერმანიის ხალხი, რომელიც დღეს პატრონია პოლიტიკისა,—ზავს მოითხოვს და მოწინაღმდეგე ბანაკს წინადადებას აძლევს მოლაპარაკება დაიწყოს. მაგრამ მოსალაპარაკებლათა, ცხადია, საპირო რაიმე საერთო ნიადაგი, პლატფორმა, რომელზეც ორივე მხარეს შეუძლიან დაეყრდნოს და საბოლოო პლატფორმა გამოიმუშაოს. ასეთად გერმანიის მთავრობამ მიიჩნია ამერიკის პრეზიდენტის ვუდრო ვილსონის 14 მუხლიანი საზავო პროგრამა.

რას შეიცავს ეს პროგრამა? პირველ ყოვლისა პროგრამა მოითხოვს ყველა ხელშეკრულების გამოქვეყნებას. ცხადია, ამ მუხლის მიღება და დამტკიცება ლახვარსა სცემს ფარულ დიპლომატიას და ამსხვრევს იმპერიალისტურ სახელმწიფოთა გამობრძმედილ სახრიკო ხერხს. პროგრამა მოითხოვს ზღვებისა და ვაჭრობის თავისუფლებას და ამით თავისუფალ მიმოსვლასა, და ვაჭრობა-მრეწველობის განვითარებას დღემდე რიკინის ეკლებით მოცული გზა ეხსნება. ამავე პროგრამის ძალით უნდა შემცირდეს საყოველთაო შეიარაღება იმდენად, რამდენათაც ეს მხოლოდ შინაური მშვიდობიანობისათვის იქნება საჭირო. შემდეგ: რუსეთის ყველა დაქერილ ოლქების ევაკუაცია, ევაკუაცია და ოუკილებლათ აღდგენა ბელგიის სუვერენობისა, ევაკუაცია საფრანგეთის ტერიტორიის, აღდგენა დაკავებულ ადგილების, იმ უსამართლოებათა გასწორება, რომელიც მიყენებული იქმნა ელზას-ლორენის ჩამოგლეჯით, იტალიის საზღვრების გამოსწორება, აღდგენა რუმინიის, ჩერნოგორიის და სერბიის ზღვით თავისუფალი სარგებლობით, ხელშეუხებლობა ბალკანეთისა, პოლონეთის შექმნა, ახალშენთა ისეთი დაყოფა, რომ დაცული იყოს ხალხთა თვითგამორკვევის უფლება და განსაკუთრებული შეთანხმებით ხალხთა შეთანხმებითი კავშირის დაარსება დიდ და პატარა სახელმწიფოთა დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფით.

ასეთი არის საერთოდ ვიდრო ვილსონის 8 იანვრის საზავო პროგრამა, რომელზედაც გერმანიის ახალმა მთავრობამ თანხმობა განაცხადა. ეს დემოკრატიული პროტფორმა და ამაზევე დასთანხმდა, სჩანს, იძურებულია დასთანხმდეს ავსტრო-უნგრეთი და ოსმალეთი, რომელთაც უკანასკნელი ცნობით ამის შესახებ ისპანიის ელჩის საშუალებით ნოტა გაუგზავნეს მოწინააღმდეგე ბანაკს. ამგვარათ, ცენტრალური სახელმწიფოები მზათ არიან ზავი ჩამოაგდონ. პასუხი უნდა გაეცეს მათს წინადადებას და ეს პასუხი უნდა წამოვიდეს ინგლის-საფრანგეთ-ამერიკა-იტალიისგან.

ვილსონმა უკვე ხმა ამოიღო და გერმანიის მთავრობას საზავო წინასწარ მოლაპარაკებისათვის მოსთხოვა მის მიერ დაკავებული ტერიტორიის გაწმენდა. მაგრამ ასეთივე მოთხოვნილებათ იგი არ მიმართავს თავის მოკავშირეებს ეს შეიფარებული მოგლეჯა. შეთანხმების სახელმწიფოთა იმპერიალისტური პრესა იმპერიალისტურ ყიჟინასა სცემს. ამერიკის პრესა, რომ გაგრძელებას მოითხოვს. ინგლისური „დეილი-მეილი“ გერმანიის სრული კაპიტულიაციის მოახრეა და ამ საათვის ბრძოლას განაგრძობს. ასეთი ანის წინასწარი არა-ოფიციალური პასუხი შეთანხმების სახელმწიფოებისა. მაგრამ, არსებითად შორეულ შეთანხმები სახელმწიფოთა მთავრობებს კატეგორიულათ აქვთ საკითხი დასმული და მოწინააღმდეგე მხარეს უნდა გადასწყვიტონ ან უარყოფილად ან დადებითად, ან თანხმობა უნდა განაცხადონ საზავო წინადადებაზე და შეუდგნენ მოლაპარაკებას, ან—არა. უკანასკნელ შემთხვევაში შეთანხმების სახელმწიფოთა პოლიტიკას სასტიკათ ნიღაბი ჩამოეგლიჯება და გამოჩნდება ნამდვილი სახე ვილსონ-ჯორჯ-კლემანსისა. იმ შემთხვევაში, თუ ამ საზავო წინადადებას ისინი უარყოფთ შეხვდენ და „აბსოლიუტურ გამარჯვებაზე“ იმეცადინეს, კვლავ განაგრძეს სისხლის ღვრა, ცხადი და აშკარა გახდება მთელი მსოფლიო დემოკრატიისათვის მათი ნამდვილი, მახინჯი იმპერიალისტური სულისკვეთება.

მაშინ, გერმანიის სახალხო მთავრობა იძულებული გახდება თავი დაიცვას, მთელ თავის ინტელექტუალურ და მატერიალურ ძალის მობილიზაცია მოახდინოს და უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძოლოს.

მაგრამ ამასთანავე, შეთანხმების სახელმწიფოთა დემოკრატია ნათლად დაინახავს გამოაშკარავებულ საკუთარ მთავრობის იმპერიალისტურ სულისკვეთებას და შეეცდება თავისი საკუთარი ღონით თუ არა, თავისი ძლიერი გავლენით მაინც აიძულოს ისინი ზავისაკენ ნაბიჯი გადადგან. ვილსონ-ჯორჯ-კლემანსის უნდა გაიგონ, რომ ომმა გაანადგურა ხალხის კეთილდღეობა და სისხლის ოკეანეში ჩაახჩო მისი სული. მოთმინებისა და ტანჯვის ფიალა ივსება და იქ, სადაც შვიდობიანი გზით არ გადაწყდება ომისა და ზავის საკითხი, იქ ომის წინაღმდეგ ომის გამოცხადებით და წარმოებით. მოეღება ბოლო საშინელებას და ჯოჯოხეთობას, რომელიც კულტურულ ისტორიის ძნელათ თუ ახსოვს.

პრესის მიმოხილვა.

გერმანიის საზავო წინადადებამ ევროპაში ძლიერი გამოხმაურება ჰპოვა. რასაკვირველია, იმპერიალისტური პრესა მოკავშირეებისა კვლავ იარაღს აყალარუნებს და ომის გაგრძელებას მოითხოვს. გამარჯვების გუნებაზე დამდგარი ინგლისისა და ამერიკის პრესა გერმანიის სრული დამარცხების მომხრეა. მეორე მხრივ, დემოკრატიული და სოციალისტური პრესა ომის შეწყვეტას მოითხოვს დ ვილსონის საზავო პროგრამის ნიადაგზე ზავის წარმოებას იცავს. ქართული პრესაც ამ საკითხის გარშემო ტრიალებს და თავის შეხედულებას გამოსთქვამს. გაზეთი „ერთობა“ სწერს:

დღეს ამერიკის მთავრობა ისეთ ზავს მოითხოვს, რომლის წინაღმდეგიც თითქოს წინეთ ის იყო. მან ომში ჩარევამდის დემოკრატიული ზავის წინადადება წამოაყენა და როცა ახლა გერმანიის დემოკრატიული პარლამენტი ამას მოითხოვს, იგი მას ამერიკულათ მხარს უჭერს და უნდა საქმე ხელითა და ტაკვით გადასწყვიტოს.

მაგრამ ამერიკის იმპერიალისტები მწარეთ სცდებიან. გერმანიის ხალხს განადგურება და მისი საბოლოოთ დამბობა ისე ადვილი არ არის, როგორც ეს ამერიკის ფინანსიურ და სამრეწველო კაპიტალისტებს ჰგონიათ.

გერმანიის ხალხს მიერ წამოყენებული დემოკრატიული ზავის მიღება ყველგან გამოხმაურებას იპოვის და მთელი ქვეყნის გულწრფელი დემოკრატიის სიმპატია მისკენ იქნება. ულტიმატუმი კი ეარმეობა კი წარმოუდგენელათ გაამხნევებს გერმანიის ხალხს, გამოკეცებს მის თავდაცვის უნარს და იგი ამერიკის კაპიტალისტებს არ გაახარებს.

გაზ. „სახალხო საქმე“ ზავს მოელის, ითვალისწინებს პატარა ერების ბედს და სწერს:

ჩვენ და ყველა პატარა ერი შეეწარმოთ ამ დროს. შეცხრამეტე საუკუნეში ფეხ-ადგმული კაპიტალიზმი მუხის ალვებდა დემოკრატია, მაგრამ მეოცე საუკუნეში მდგომარეობა იცვლება. ეს საუკუნე უნდა გახდეს დემოკრატიის საუკუნედ, სამარად კაპიტალისტურ ვაჭრობისა და ამ საუკუნეში პატარა ერებმა უნდა დაიბრუნონ რაც მეცხრამეტეში დაკარგეს. ეხლანდელმა ზავმა ამ მხრივ დიდი ნაბიჯი უნდა გადადგას, ამის ნიშნები უკვე არის, ვინაიდან კაპიტალისტური ქვეყნები უკვე ხედავენ თანამდროვე ომით თუ რაოდენ აბსურდამდე შეიძლება მივიდეს იმპერიალიზმი ყველას საზარაროდ, რისთვისაც თვითონვე მოითხოვენ დეკონცენტრიზაციას, დემილიტარიზაციას, დემობილიზაციას. დიახ, ამ პრინციპების გატარება იქნება ის ახალი ფაზა, რომელზედაც თავისუფალ ერების თავისუფალი კავშირი აღმოცენდება კაცობრობის საკეთილდღეოდ.

გაზ. „საქართველოც“ იხილავს საერთაშორისო მდგომარეობას, ანალიზს უკეთებს მას და პატარა ერების როლის შესახებ სწერს:

ქართველი ერი შესაფერისი სიდინჯითა და სიმშვიდით ეპყრობა უდიდეს სახელმწიფოების შესანიშნაესა და უმაგალითო ბრძოლას. მოწინააღმ ხალხთან ერთად ქართველობაც მოუთმენლად ელის ქვეყნის ბედ-მავერანებელ სისხლის ღვრის შეწყვეტას და

ეროვნული საბჭო

მეკუნ სხდომა

პარასკევი, 16 ნოემბერსთვე 1918 წ. ტფილისი, სასახლე.

თავმჯდომარე. სიტყვა ეკუთვნის საბჭოს წევრს დადიანს.

ს. დადიანი. (ს.-ფედ.) ბატონებო! ჩვენ, ვისაც გავგიცდია რას ნიშნავს ეროვნული ჩაგვრა, რომელთაც ათი წლის განმავლობაში არ შეგვიწყვეტია ლაპარაკი ამის შესახებ, შესაძლოა თუ არა, რომ რამდენიმე საზომით და ვიწრო ფარგლებით მივაწოდოთ სხვა ერებს ეს თუ ის უფლება? ჩვენი, სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის საზოგადო დებულება, ურყეველი რწმენა და პრინციპი არის ის, რომ ყველა ერს ჰქონდეს უფლება თავის კულტურულ თავისებურობის, განვითარების გაძლიერების. აქეთკენ უნდა იყოს "მიმართული ყოველი ცდა, ყოველი ნაბიჯი, ყოველივე მომქმედ პარტიისა და ყველა სახელმწიფოსი.

რაც შეეხება იმას, რომ არსებულ წესწყობილებაში, არსებულ ბურჟუაზიულ-კაპიტალისტურ წესწყობილებაში საბოლოოდ საქართველოს იდეალების განხორციელება ყოველად შეუძლებელია, თუ ერების საკითხი არ გადაწყდა,—ეს ყველასათვის აშკარაა. ჩვენი რწმენაა, რომ საბოლოოდ გადაწყვეტა ამ საკითხის შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როცა კაცობრობა მიაღწევს იმ ნეტარ დროს, რომელსაც ჩვენ სოციალიზმს ეწოდებთ. მანამდის კი ყოველი ნაბიჯი, ყოველი კანონ-პროექტი, ყოველი მოქმედება იქითკენ უნდა იყოს მიმართული, რომ თანდათან კაცობრობა მივიდეს იმ მდგომარეობამდის, რომელსაც გვიქადის ჩვენ ეს სოციალიზმი. ესე იგი როდესაც ჩვენ წარმოვიდგენთ, რომ კაცობრობა წარმოადგენს მრავალფეროვან თაიგულს სხვა და სხვა ერთა თანასწორობას. (რ. გაბაშვილი: პოეზიაა?!) ეს არის ის პოეზია, რომელის შეთვისება არ შეუძლიან ისეთ ადამიანს, რომელიც შეიძლება ყოველთვის ლეშებით იკვებოდეს და ყოველთვის დაბლა-დაბლა დაცოცავს. იმისთვის ეს პოეზია შეუთვისებელია.

დღეს ჩვენ გვაქვს ეროვნული სახელმწიფო და ჩვენი მოვალეობა არის, რომ ამ სახელმწიფოში მოქცეული ყოველი ერის უმცირესობა ჭგრძნობდეს თავის თავის კეთილდღეობას ისე, რომ მას საშუალება ჰქონდეს სთქვას: საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა ჩვენთვისაც საამბოლოა, ნამდვილი დედა და არა დედინაცვალი. ამას მოითხოვს არა მარტო ის პრინციპი, რომელზედაც მოგახსენეთ არამედ იმას მოითხოვს სახელმწიფოს აღმშენებლობის პრინციპი.

მე თქვენ მოგიყვანთ მაგალითს, თუ როგორ არ უნდა შენდებოდეს სახელმწიფო. მოგიყვანთ რუსეთის სახელმწიფოს მაგალითს. მე მოგიყვანთ მაგალითს, რომელიც გაჩვენებთ, თუ როგორ უნდა იქცეოდეს სახელმწიფო, რომელსაც სურს აშენება, რომელსაც სურს გამაგრება.

ეროვნულ უმცირესობათ უფლების მინიჭებას, სახელმწიფო თავიდან ვერ აიცილებს; ავიღოთ მაგალითად ინგლისი, მაგრამ სამწუხაროდ, უნდა აღვნიშნოთ, რომ თავის სხვა და სხვა ერებისთვის, სხვა და სხვა სახომი აქვს. ირლანდიისთვის სხვა სახომი, ხოლო ახალშენებისათვის სხვა.

ავიღოთ მაგალითად კანადა. იგი ხომ ამის მაჩვენებელია, თუ როგორ უნდა იქცეოდეს ნამდვილ სახელმწიფოებრივ ნიადაგზე მდგარი ერი. მაშინ მოგეხსენებათ, როდესაც ინგლისი შეეცადა როგორ შეეკვეცა უფლება სხვა და სხვა ერისა, რომელნაც ამ დასახელებულნი არიან, მაშინ იქ თუ ამ სახელმწიფოსთვის ერთგულება ვისმეს ჰქონდა, ყველა ჰკარგავდა. ასეთი ისტორია განიცადა კანადამ და კანადის შტატებმა, სადაც სხვა და სხვა ერები სცხოვრობენენ. როდესაც ინგლისელებმა მოინდომეს მათი უფლების შეკვეცა, ფრანგები საფრანგეთისკენ მიიწევდნენ. ინგლისელებმა ალღო აიღეს ამას და გაუფართოვეს უფლებები და დღეს მოქალაქენი გაბედულად ტოვებენენ თავიანთ თავს დიდ ბრიტანეთის მოქალაქედ. ჩვენი სახელმწიფებრივი იდეალი, ის უნდა იყოს, რომ შეეგრძნოთ იმისთანა მდგომარეობა, რომ ჩვენმა პატარა ხალხებმა, ეროვნულ უმცირესობამ თამამად და ამაყად სთქვან

პირველი ჩვენი სურვილი იმაშია, რომ მომავალ სამშვიდობო კონგრესის მუშაობას სარჩულად დამონაცემულ ერთა ემანსიპაციის პრინციპი დაედოს. ამაზე ომის დაწყებისას და თვით ბრძოლის პროცესში ბევრს აღვნიშვნიდნენ.

ომის დაწყებისას მეომარი მხარეები მართლაც ბევრ რამ წარმატებას აღუთქვამდნენ პატარა ერებს, მაგრამ... ჯერ-ჯერობით აღთქმა მარტო ცარიელი სიტყვაა. ამ აღთქმის განადღება შეუძლიან მხოლოდ გამარჯვებულ დემოკრატიას.

თავმჯდომარე. ჭინ აერის მომხრე, რომ ამ ... ...

ტიმენტებით იხელმძღვანელოთ, და ილაპარაკოთ აქ სამართლიანობაზე და უსამართლობაზე.

მე მაკვირვებს, მაგრამ თავი და თავი ეს არ არის.

მე მაკვირვებს მეორე პარტიის წარმომადგენელი, რომელმაც არა მარტო თავიანთი პრინციპი და პროგრამა შეაყენეს ყირაზე, არამედ თავისი პარტიული ცხოვრება თავდაყირა შეაყენეს. ამის შესახებ განგაში და სისინი დღესაც ისმის. სომხები და თათრები დღეს იმის შესახებ ეკამათებიან, რომ აქამდის სხვის ლაპარაკობდნენ და ეხლა სულ სხვა სჩანს. აი, ასეთები ლაპარაკობენ პრინციპების შეცვლაზე. მაგრამ რასაკვირველია ეს იმიტომ, რომ სხვას დააბრალონ უპრინციპობა. არ ვიცი, რა სახელი გამოუნახო, როდესაც ეს არის პირდაპირ სიცოცხლე. ონიაშვილი ამბობს, რომ ჩვენ პრინციპებს ფარ ეჭაფთ. ეს მტკნარი სიცრუეა. მე ის კი არა ვსთქვი, რომ პრინციპებს ვუფარფაფთ, არამედ ის, ბატონებო, რომ როდესაც ჩვენ პრინციპებით ვხელმძღვანელობთ, უნდა შეუფარფოთ ცხოვრებაც. როდესაც ბატონმა ონიაშვილმა აქ განაცხადა, რომ არ ასრულებთ და უმანკო გამბრძანდით.

ასეთივე სიცრუვე სთქვა მეორედ ორატორმა ამ კათედრიდან, უბრალო სიცრუვე სთქვა. (ხმები: სიმართლე სთქვა). მას თითონვე შერცხვა, რომ სიმართლე აუხვია. მან სთქვა, ვითომც მე მომეთხოვოს ოსების აქედან განდევნა. მე არ ვიცი საიდან გამოიგონა ეს ბატონმა ონიაშვილმა, იურიდიული ფაკულტეტი გაგითავებიათ და არ ვიცი საიდან გამოიგონეთ, სიმართლეს რად აუხვიეთ. ეს თქვენი გამოგონილია ალბად. ბატონმა ონიაშვილმა შესამეც გამოიგონა. შესამეად აუხვია სიმართლეს. იგი ბრძანებს, ვითომც მე მეთქვას: თუმცა ჩვენში ეს უსამართლობა არის, მაგრამ ჩვენ ეს უნდა მივიღოთ, რადგან მთელ ევროპაში უსამართლობა არსებობსო. ეს თქვენი მოგონილია, ეს ჭორია. მე ვამბობ, თუმცა ეს უსამართლობაა, მაგრამ ჩვენ უნდა სამართლიანობა დავაწესოთ და მივცეთ იმდენი ხმის უფლება, რამდენსაც ეკუთვნით. და თქვენ ეს უნდა ჩაიწეროთ, დაიხსომოთ. თქვენ, ბატონო ონიაშვილო და ბატონო დადიანო, იმ საბუთის წინააღმდეგ, რომელიც მე მოვიყვანე, რომ გადაეცეს კანონი კვლავ კომისიას თქვენ გამოაცხადეთ, რომ ეს უსამართლობაა და ჩაგვრა. რაში დაინახეთ ჩაგვრა. ბატონებო, ეს სანტიმენტალური წრე ხომ არ არის. ეს არის საკანონმდებლო ორგანო და ამ საკანონმდებლო ორგანოში უნდა ვილაპარაკოთ იმ წესზე, იმ კანონზე, რომელთაც უნდა იკვეს განსაზღვრული ვისიმე უფლება. როდესაც თქვენ ოსებზე, სომხებზე ლაპარაკობთ, და ამბობთ, რომ ჩაგრავთო, უსამართლობაა, ამას არც იფარისტი, არც ერთი კანონმდებელი არ ილაპარაკებს, ასეთი ლაპარაკი არც კანონმდებლობას შეეფერება, შეიძლება ასე ილაპარაკოთ ბიუროში და არა აქ.

მაგრამ, უნდა გითხრათ, რომ თქვენ გეშინიანთ, როგორც ქალებს, უმანკო ქალებს, ჭორისა, სისინისა, განგაშისა. რა არის ჭორი, სისინი? ეს განა საბუთია, ჩვენ სახელმწიფოს აშენების დროს. ჩვენ კომისიაშიც გეუბნებოდით თქვენ სულ გეშინიანთ სხვისა, სულ სხვებს უშვეთ ანგარიში, ეხლა გაუშვეთ ანგარიში თქვენს დედას, სამშობლოს, თქვენ ხაკუთარ სამშობლოს ტ ერს. როდესაც ანგარიშს გაუშვეთ სისინსა და განგაშს, მაშინ თქვენ მისცემთ ამ 30 პროცენტის მაგივად ალბად 80. მაგრამ თქვენ მაშინაც ვერ შეაღწიერთ სისინს და უფრო გაიძლიერეთ. ბატონებო, თუმცა ი. წერეთელმა ვეფთხრა სომხებს 80 მილიონი მივეცთ, თორემ იგინი ლაპარაკობენ, სისინებენო. ბატონებო, ისინი ასისინდნენ და განგაში დაიწყეს სწორედ მაშინ, როცა 400 მილიონი მივეცით. პრესაში განგაში დაიწყეს. (ხმაური: თავმჯდომარე მოუწოდებს სიწყნარისათვის). თუ თქვენ შეიმეშვავთ კანონს სანტიმენტებით, და ეჩვენებთ გულჩვილობას, ნუ თუ გგონიათ თუ თქვენ დანიშნავთ იმაზე მეტს, რაც კანონით შეიძლება, განსაზღვრული იყოს რომელიმე ეროვნულ უმცირესობის უფლება, ნუ თუ გგონიათ, როგორც ბატონი დადიანი ფიქრობს, რომ ისინი ატყვიან: ეს არის სამართლიანი კანონიო. იმაში კი არ არის სამართალი, რომ იმათ მისცეთ 100, 130 წარმომადგენელი, სამართალი იმაში არის, რომ კანონი უნდა იყოს სამართლიანი და ამ სამართლიან კანონით უნდა იყოს განსაზღვრული წარმომადგენლობის რაოდენობა. როდესაც თქვენ სანტიმენტებით ხელმძღვანელობთ, სომხებს აძლევთ 10 ხმას, ოსებს 2,— თქვენ ამის სანტიმენტით სჭირთ და არა სამართლიანი კანონიერ თვალსაზრისით. თქვენ სამართლიანთ გინდა ბრალი, რომ კანონში უნდა იყოს მეტრი, რომელზედაც ჩამოყალიბებული უნდა იყოს თუ რამდენს ხმას აძლევთ, —ამა თუ იმ ეროვნულ უმცირესობას. ბატონი დადიანი ამბობს, როდესაც სტოლიპინი გვეცემა, მაშინ წინააღმდეგი ვიყავითო და ეხლა თქვენ გინდათ შეიკვეთო ეროვნულ უმცირესობათა უფლებებიო. ბატონებო, უბრალო შედარებისთვის რათ მირბიხართ კანადაში, სტოლიპინთან რუსეთში. რუსეთში 140 მილიონია და ჩვენ კი 2 მილიონი ვართ. აქ იურიდიული საკითხის მიღება საკმაო არ არის. უნდა იცოდეთ უბრალო არითმეტიკაც. გაჰყავთ რამდენი შეგდებით ეროვნულ უმცირესობათ. გამოდის, რომ ჩვენ საქართველოში იმ ყალბ სტატისტიკით, რომელიც მოგვიყვანეს, ეროვნულ უმცირესობანი 23 პროცენტს შეადგენენ. ბატონებო, სხვებს უნდა მივცეთ, ნახეთარი ჩვენი ხმებისა. დაამტკიცეთ, რომ ისინი არიან, შეადგენენ საქართველოში მცხოვრებთა ნახევარს და მაშინ მივცემთ. მაგრამ, როდესაც ვერ დამტკიცეთ და ვერ მოიყვანეთ ნამდვილი მეცნიერული ცნობები ვარდი იმ ახალგაზრდა მეცნიერების ცნობებისა, რომელნიც დღეს ასე მოსწონს ბატონ ონიაშვილს, მაგრამ შეიძლება ხვალ მათ სრულიად სხვა სთქვან, რაც მას აღარ მოეწონება.

როდესაც ამას ვერ დაამტკიცებთ, მე ვამბობ, რომ ასეთ ლაპარაკით, კარგი ენის თქმით, დაპიხებით, თქვენ სომხების, ოსების და სხვა ჩვენი მტრების გულის მოგება დ დამშვიდება არ შეიძლება. მაგრამ გარწმუნვთო და მალე დარწმუნდებით, როგორც ბევრ რამეში დარწმუნდითო, რასაც ჩვენ გეუბნებოდით თქვენ ცხოვრებაში დარწმუნდებით და იმის და მიხედვით გაატარებთ. თქვენ დარწმუნდებით, რომ ეს სისინი და განგაში კი არ შემცდარდება, უფრო გაძლიერდება.

ჩვენ იმის წინააღმდეგი კი არა ვართ, რომ ჩვენ ეროვნულ საბჭოში მათი ხმა გაისმოდეს. ჩვენ იმის წინააღმდეგი ვარ, რომ ასეთ არეულ-დარეულ დროს ჩვენი გუშინდელი მტერი გინდათ შემოიყვანოთ, რომ შიგნიდან გაესტეხონ ის ციხე, რომელსაც გარედან სტეხდნენ, მაგრამ ღვთის წინაშე ვერ გატეხენ.

თავმჯდომარე. სიტყვა ეკუთვნის საბჭოს წევრს მაჩაბელს.

გ. მაჩაბელი. (ერ. დემ.) ბატონებო! ვინც კი ჩვენი ისტორია ცოტათი მაინც იცის, ის სიამაყით იტყვის: დედამიწის ხურგზე არ ყოფილა ისეთი ერი, რომელიც ისეთი პატივისცემით მოპყრობოდეს სხვა ერებს, როგორც ეპყრობოდა ქართველი ერი. ჯერ წარსულში, როდესაც ბარბაროსობა იყო, მაშინაც კი არ ყოფილა მაგალითი, რომ ქართველ ერს სხვა ერი დაეჩაგროს. და აი როდესაც გამოდიან აქ და უქადაგებენ, რომ საქართველოს ერმა არ უნდა დაჩაგროს სხვა პატარა ერი—ეს მხოლოდ უადგილო სიტყვის მასალა არის, იმიტომ, რომ ქართველი ერის დიდი უმრავლესობა დიდის პატივით იქცევა სხვა ერებს. მე არც კი ვიცი არის თუ არა ჩვენში ისეთი უმცირესობა, რომელიც ცდილობდეს საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრობთა უმცირესობა დასჩაგროს. ამისთანა ჯგუფი სრულიად არ არსებობს, საქართველო კი თვით საქართველოში იყო დაჩაგრული. მოგიყვანთ, მაგალითებს, ის მცირე რიცხოვანი ერები, რომელიც ეკუთვნის ან იყვნენ საქართველოში, შემდეგ განგებ დასახლებულნი იყვნენ ჩვენში იმიტომ, რომ დაეჩაგრათ ქართველი ხალხი. მთავრობა ყოველმხრივ აწარმოებდა ასეთ პოლიტიკას. მთავრობამ საქართველოს ეკლესიისთვის ასი წლის განმავლობაში არასოდეს ერთი დღის მიწა არ მიუცია, მაშინ, როდესაც გარეშე ხალხს აუარებელი მიწას აძლევდა. ასე რომ როდესაც სხვებს 100—140 დესეტინა თითოეულ კომლს ჰქონდა, ქართველ ხალს 2, 3 ანუ 4 დესეტინა ძლივს ხვდებოდა. მაშასადამე ქართველი ერი კი არ იყო დამჩაგრული, არამედ ყველა სხვა საქართველოში სჩაგრავდა ქართველს. ყველაზე უმეტეს სჩაგრავდნენ ქართველებს თვით ქართველნიც კი. როცა აქ იტყვიან, რომ ქართველი ერი სხვა ერთან გაგათანასწორეთო და მივეცეთ ის, რასაც სხვას ვაძლევთო, მაშინ ასტყდება განგაში და აცხადებენ, რომ ქართველები მოვინისტები არიან და მოითხოვენ იმას, რაც სხვა ერისთვის არ უნდათო. ჩვენ, ნაციონალ-დემოკრატებს ერთი და იგივე გვსურს ყველასთვის. ჩვენ გვსურს, რომ საქართველოში მოსახლეებს ჰქონდეს ერთი და იგივე უფლება. ერთი და იგივე უფლება იყოს დაწესებული ქართველებისთვის და არა—ქართველებისათვის. არაფერი განსხვავება. მიწას მივცემთ ყველას ერთნაირად—ასევე განსხვავება არ იქნება სკოლის უფლებაში. არაფერი მეტი ან ნაკლები, მარტო „სანტიმენტები“, რომ ვსთქვათ, სხვას მეტი მივცეთ, იმიტომ, რომ კარგად მოგვეკენწნონ, ამას თავი უნდა დავანებოთ. როდესაც სამართლიანობაზე არის ლაპარაკი სამართალი სწორედ უნდა იყოს ყველასთვის. აქ უმცირესობის უფლებაზე ბრძანებთ. მაგრამ, დამტკიცებული არ არის, რომ აქ აღნიშნული პრინციპი შეთანხმებული იყოს არა ქართველ ერების მოსახლეობასთან. ამასთანა აქ აღიარებული პრინციპი ლოიკურად მოლოდინის არ არის გატარებული. აქ არის გატარებული პრინციპი სარწმუნოებრივიც. მაგალითად ქართველი ებრაელები არ არის ნაწყენები როგორც ქართველი ერი, როდესაც რომ ქართველი ებრაელები ამბობენ ჩვენ ქართველები ვართო მე არ მესმის თუ არიან კანონ-პროექტში ნახსენები ქართველი ებრაელები, რატომ არ არიან აღნიშნულნი ქართველი მაჰმადიანები, ქართველი მარქსისტები (სიცილი), ქართველი კათოლიკენი. მაშ ამათ ყველას ხმა უნდა მივცეთ, რადგან ისინიც სხვა და სხვა სარწმუნოებისანი არიან. ჩვენის აზრით, ქართველი მაჰმადიანები, ქართველი მარქსისტები, თუ ქართველი ებრაელები ერთ და იგივე ქართველს ერს წარმოადგენენ და ამიტომ როგორც სხვა ერებს, ხმა არ უნდა მივცეთ გინდა ებრაელი, გინდა მაჰმადიანი და გინდა მარქსისტი იყოს (სიცილი) დიახ, ბატონნო! ერთნაირი...

მერე უნდა მოვახსენოთ შემდეგი. აღბუღაღიდან ხმა მოვიდა რუსები და სომხები ერთად შეერთდნენ, დაეკენნენ ქართველებს და ჩვენი რუსუფლეკის წინააღმდეგ მოდიანო. ამ დროს კანონი შემოგაქვთ, რომ სწორედ იმათ უნდა მივცეთ ხმები, ვინც ჩვენ წინააღმდეგ ილაშქრეს. თუმცა უნდა ისიც ვსთქვა, რომ სჯობია, ჩუმათ სისინს აქ ისხდნენ, აქ ისისინონ და სთქვან, რაცა სურთ, ეს ბევრად უკეთესი იქნება, რადგან ჩვენთვის ცხადი იქნება თუ რას წარმოადგენენ ისინი. დღეს ისინი ბრძანდებიან მემკვიდრენი რუსეთის პოლიტიკისა. და თუ აჯანყებულნი არიან მხოლოდ, იმიტომ, რომ ისინი იყვნენ ბატონები საქართველოში და ეხლა აღარ მოსწონთ რომ ქართველ ხალხთან ერთად გაათანასწორეს. თქვენ, ვიცე ფაფუბებულნი ბრძანდებიან, რომ ეს ქაოსი გაათანასწორებს რასაკვირველია, ხმას ძისცემთ და მერე დაიბასავთ თუ რომელ ერს აძლევენ უპირატესობას, როგორც დასაბეთეტული სტატისტიკა იტყვის, და ასე სწორფთ საქმის გადაწყვეტას წინაღმდეგი ვარ. არ მეიძლება საკითხის სანტიმენტალურად გადაწყვეტა. მე არ მსურს, რომ ერთი ქაკითაც კი მეტი იყოს არც ქართველი და არც სხვა ვიცმე ჩვენს პარლამენტში. ჩემის აზრით, ეს კანონ-პროექტი დღეს უნდა გადავცეთ კომისიას, რომ მან გადასინჯოს დინჯად, როგორც შეეფერება საკანონმდებლო ორგანოს, რომ ყველა თანასწორი უფლება მიუსაჯოთ და თუ თქვენ ბრძანებთ რომ დემოგოგიის ფაიდა საჭიროო არის, რომ ხალხს გავაგებინოთო რომ ჩვენ მათ ვთანასწორეთო—ამას, რასაკვირველია თქვენი ხელის აწყვეა გვიჩვენებს.

თავმჯდომარე. სიტყვა ეკუთვნის საბჭოს წევრს ივანე გოგიჩაიას.

ივ. გოგიჩაია. სოციალისტ-ფედერალიუციონერთა ფრაქციის სახელით ვაცხადებ შემდეგს: ჩვენ ბედქუტთ მიგვაჩნია ილაპარაკა, საბჭოლისა არის თუ არა, ეროვნულ უმცირესობის წარმომადგენლების აქ ყოფა. აქ საკანონმდებლო ლაპარაკი ზედმეტია, რადგანაც სახელმწიფოს, ერის და ქთაკარი ხალხის ინტერესი მოითხოვს, რომ ყველა ერის წარმომადგენლები აქ იყვნეთ. ჩვენ ძველ ლეგალობაში უფრო მივიღოთ საქართველოს ოფიციალიკა და არა მაოტო ქართველი ერი. და ოაკი ეს ასეა და თქვენ გაგურთ, რომ გაგვეტეკოთ საქართველოს დამოუკიდებლობა, ოწოოად სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისი ძოითხოვს, რომ ის სეროგატი, რომელიც არის შეეფინელი ჩვენს მიერ ხელოვნურად, აი სწორედ ამ სეროგატეა უფროო ძეტად ზედმეტოს ყველა საქართველოს ხალხის სუოელეტის, სახად ძოოწეველდეთ საქართველოს დამფუძნებელ კრებას. რასაკვირველია სხვა დრო რომ ყოფილიყო, პიროობები ობიექტიფური რომ საბუალებას ნაკას გვაძლევდნენ, მე დარწმუეულია ვარ, რომ აკამდისის დამფუძნებელი კრებას. რასაკვირველია სხვა დრო რომ ყოფილიყო, პიროობები ობიექტიფური რომ საბუალებას ნაკას გვაძლევდნენ, მე დარწმუეულია ვარ, რომ აკამდისის დამფუძნებელ კრებას. რასაკვირველია ეს ამა ის სეროგატი, რომელიც აქ არია. პიროობები ხელს გვიშლიან და შესაძლოა ბალე ვერ შეეძლოთ დამფუძნებელ კრების მოწვევა და მაბამდის კი თუ ყოველ დღე გადავდეთ ეს საკითხი ეს იქნება. სწორედ არა ეროვნულ უმცირესობათა უფლებების დაცვა, არამედ ეს იქნება თავმოყვარეობის შელახვა იმ ერთა, რომელთა უფლებასაც ყველა ფრაქცია დაადგა და მით უფლება ყველამ სცნო. თქვენ წარმოიდგინეთ როგორ დავაყენეთ საქართველოს ეროვნული საბჭო. არსებობდა რამდენიმე პოლიტიკური პარტიები და ამ პოლიტიკურ პარტიებმა ბოლოს და ბოლოს გამოგზავნეს, რომელნიც წარმომადგენელი. მაგრამ საქართველოს ტერიტორიაზე არსებობენ აგრეთვე არა ქართველები და თუ განდგომ ესენი ეკუთვნოდნენ, „დამნაკეკეტუნ“-ის პარტიას ან სხვა რომელიმე პარტიას, ჩვენ ესენი არ მოგვიწვევენა, მაგრამ ვალდებული ვართ, რომ მოვიწვიოთ. ამის წინაღმდეგ არა კაცი არაა, ხოლო ჩვენ ეროვნულ ნებისა, გადვდოთ 1 დღით 2 დღით, 3 კვირით, უფრო მეცნიერულად მოვამზადოთ მასალა და სამართლიანობა დავიცაოთ. ამას წინად არ იყო რომ გადავდეთ, გვინდოდა მეცნიერული მასალა დაგვეგროვებინა, მაგრამ ვერ მოვკრიბეთ. შემდეგ თუ თქვენგან ვისმეს რამე აქვს მეცნიერული ჩემის აზრით, როდესაც გადავალთ კანონის მუხლობრივ განხილვაზე, მაშინ შეოიტანთ შესწორებას. და აი მაშინ თუ წარმოადგენთ მაგალითად იმ ეროვნულ უმცირესობაზე, რომელსაც 10 ხმას ვაძლევეთ, თუ დაგვიმტკიცებთ, რომ მას არ ეკუთვნის, ჩვენ ნაკლებს მივცემთ. ისე რომ გადადება ამ კანონ-პროექტისა ყოველად შეუძლებელია. სწორედ დაუფიქნია ეხლავე უნდა გადავიდეთ კანონის მუხლობრივ განხილვაზე. ერისა, ხალხისა და სახელმწიფოს ინტერესები მოითხოოს, რომ ეს კანონ-პროექტი დღესვე იყოს განხილული.

თავმჯდომარე. კამათი ამის შესახებ შეწყვეტილია. სიტყვა ეკუთვნის მომხსენებელს.

შალ. მიქელაძე. (ს. ფ.) ვიდრე ყველა იმ მოსაზრებაზე, რომელიც აქ ყო გამოთქმული, პასუხს გავცემ, მინდა პასუხი გავცე ბატონ გაბაშვილს და აღვადგინო ერთი არითმეტიკა.

ბატონი გაბაშვილი ბრძანებს, რომ კომისიაში ეს საკითხი მცირე უმრავლესობით გადასწყდა: 3 ხმა იყო მომხრე და ორი წინააღმდეგი. მართლა არითმეტიკილად რომ შევხედოთ, ეს ეგრე იქნება, მაგრამ თუ მივიღებთ ხელოვნელობაში თუ ვინ იყო ეს 3 ხმა, მაშინ თქვენ წარმოიდგენთ რა უმრავლესობით გადასწყდა ეს საკითხი. მოგეხსენებათ, რომ ორი ხმა ეს იყო ეროვნულ-დემოკრატების და სამი ხმა დანარჩენი პარტიებისა. ამ კრებაზე შემოსვლეთო არ დაესწრნენ სოციალისტ-რევოლიუციონერები, რომელნიც წინა კრებაზე იყვნენ, რადგანაც ისინი ამ კანონ-პროექტს ხმას აძლევენ, უნდა ვიფიქროთ, რომ ისინიც ჩვენთან არიან. ამ განცხადებას, რომ ხმები სამად და ორად გაიყო, ადგილი არ უნდა ჰქონდეს, რადგან ეს არსებითად არაფერს ამტკიცებს, გარდა იმ სისუფიისა, რომელსაც განიცდიდნენ ეროვნულ-დემოკრატების წარმომადგენლები.

მაგრამ კამათმა აქ პრინციპიალური ხასიათი მიიღო. მე უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩემს მოხსენებაში ერთი სიტყვაც არ მითქვამს იმაზე, თუ რა პრინციპიალური მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ საქართველოს ეროვნულ საბჭოში იქნება უმცირესთა ერების წარმომადგენლობა. მე მეგონა, რომ ეს უკვე რამდენჯერმე იყო მიღებული ეროვნულ საბჭოს მიერ და ახალ განმარტებას არ საჭიროებდა. ამიტომ კამათი ამის შესახებ, შეიძლებოდა, საჭირო არ ყოფილიყო. ჩემდა საბედნეროდ, ჩემი მდგომარეობა გაუმჯობესდა იმიტომ, რომ ჩემზე წინ მოლაპარაკე ორატორებმა სავსებით განმარტეს და ამოსწურეს ეს საკითხი.

მე მსურს მხოლოდ, ფაქტიური ცნობებზე გადავიდე.

ბატონი გაბაშვილი ამბობს: იმისათვის, რომ სწორე კანონი შევიმუშავოთ, საჭიროა სრული მეცნიერული სტატისტიკაო. ბატონებო, ჩვენ კარგად ვიცით, რა მდგომარეობაში ვიმყოფებით ეხლა, რა პირობებში. ჩვენ ძალიან კარგად ვიცით, რომ მეცნიერულ სტატისტიკას სჭირია ერთი რამ—მთლიანი და მაგარი სახელმწიფოებრივი ორგანო და მეორე—სახელმწიფო ცხოვრების სრული მოწყობა. ეხლა კი ყოველად შეუძლებელია სახელმწიფოს სრული მოწყობა და ასეთ პირობებში მოთხოვნა მეცნიერულ სტატისტიკისა, არის გადადება საკითხისა ორი ან სამი დღით კი არა, არამედ სამუდამოდ გადადება, ვინაიდან ვერც ცამ დღეში და ვერც ერთ წელიწადში ჩვენ მეცნიერულ სტატისტიკას ვერ მივიღებთ და ვერც წარმომადგენია, რომ ეს კანონი ერთი ორ ნაბიჯ ზედ ეკიდეს იყოს საჭირო, რადგან ერთი წლის შემდეგ დამფუძნებელი კრებაც ვეკქნება. ის კი რასაც მაჩაბელი ამბობს, რომ სამი დღე გადავდოთ და დინჯათ შეეიმუშავოთო ეს გაუგებრობა არის. ის სტატისტიკა, რომელიც კომისიას ხელთ ჰქონდა—იგივე ექნება ხვალ. კომისიას ხელთ ჰქონდა ყველა ცნობები 1897 წ. აღწერილობისა, ცნობები კავკასიის კალენდრისა თანახმად ადმინისტრატიულ სტატისტიკისა. კომისიას ხელთ ჰქონდა ავრეთვე სასოფლო სამეურნეო აღწერილობა. როგორც მოგახსენეთ, კომისიას ხელთ ჰქონდა ყველა ეს ცნობები. ამის გარდა კომისიას ხელთ ჰქონდა ცნობები ჩვენი მეცნიერებისა, მართალია, ახალგაზდა მაგრამ არც ისე ხელწამოსაკრავ მეცნიერებისა. ეს ახალგაზდა მეცნიერები არა ერთხელ ‹ყოფილან ავტორიტეტნი გაბაშვილისა და რატომ გახდნენ დღეს ასეთი ხელწამოსაკრავები? მე არ ვიკი.

შემდეგ გაბაშვილმა არითმეტიკის უკიდურესობა უკიეინა ონიაშვილს და თვითონ კი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არითმეტიკის უცოდინარობა გამოიჩინა. მან სთქვა რომ 26 წარმომადგენელი თუ მივიღეთ ეროვნულ უმცირესობათაგან ეს იქნება 23 პროცენტი. ამ ვამად ეროვნულ საბჭოში 121 წევრი ითვლება და თუ ჩვენ მიუმატებთ 26 წარმომადგენელს მაშინ მივიღებთ 147 წევრს. ამ რიცხვიდან 20 პროცენტი იქნება 29 კაცი, რომ 26 წარმომადგენელი 20 პროცენტსაც კი არ შეადგენს და არ ვიცი საიდან გამოიყვანა ეს 3. რევაზ გაბაშვილმა. არ ვიცი, რა მოსაზრებით მოიყვანა არაკეთილი კაცი ვერ გიგებს მის არითმეტიკას. შემდეგ ერთ გარემოებაზე მინდა მივიქცეთ თქვენი ყურადღება. მე თამამად შემიძლიან ვსთქვა, რომ ამაზე მეტი ცნობების მოყვანა, რაც მოვიყვანეთ, შეუძლებელია. ამას ვერც ზაუმატებთ და ვერც მოკაკლებთ. რა ცნობებიც კი არსებობს საქართველოში, ჩვენ ეს კანონ-პროექტი ამ ცნობების მიხედვით შევადგინეთ. თქვენ გინდათ მოკლება, თქვენ ლაპარაკობთ რომ სომხები ჩვენს ტერიტორიაზე 100 ათასი არიან. ჩვენ კი კომისიაში როდესაც ამ კანონ-პროექტს ვიხილავდით, მივიღეთ, რომ ჩვენს რესპუბლიკაში 200 ათასზე ეოტა მეტი სომეხი მოსახლეობს და მაშასადამე 200 ათასი უტყუარი ცნობაა. თქვენ გსურთ შეამცირთ ციფრი. ეს ყოველად შეუძლებელია დღეს რომ მივიღოთ ის, რასაც თქვენ ამბობთ და სომხის წარმომადგენლობა შევიმციროთ—შესაძლოა ხვალ, როდესაც ისინი მოვლენ, გამოვიდნენ, აქ და განაცხადონ, რომ ისინი მეტნი არიან საქართველოს რესპუბლიკაში და მეტი წარმომადგენლები უნდა ჰყავდეთ. ეს ყოველად შეუწყნარებელი მდგომარეობა იქნება.

აქ ნათქვამი იყო აგრეთვე, რომ თუ მეტრი 20 ათასი მიიღეთ, მაშინ არ უნდა მიგაკუთნოთ წარმომადგენლობა ინმისთანა ერს, როგორიცაა გერმანელები და ებრაელები, როდგან ისინი 20 ათასზე ნაკლები არიანნო. მოგებულნებათ, თუ რა აზრის არის ამის შესახებ სამანდატო კომისია. სამანდატო კომისია ფიქრობდა, რომ სახელმწიფოს თვალსაზრისი გვიკარნახებს, რომ არც ერთი ერი არ დარჩეს ისე, რომ საქართველოს ეროვნულ საბჭოში არ იყოს წარმოდგენილი. თქვენ თუ იტყვით, რომ გერმანელები და ებრაელები ნაკლებნი არიან და ამიტომ არ ღირს, რომ მათ წარმომადგენლები ჰყავნდეთნო, ჩვენ ვამბობთ, რომ სწორედ სახელმწიფოებრივ თვალსაზრისით საჭიროა, რომ არც ისინი დარჩნენ ისე, რომ წარმომადგენლები არ ჰყავდეს ჩვენს ეროვნულ საბჭოში.

ერთი რაღაც უცნაური აზრი წარმოადგინა ბატონმა რევაზ გაბაშვილმა. მან სთქვა ვინ გაჭყო ქართველი ისრაელები და ებრაელებიო. თუმცა მეორე ამხანაგმა პირიქით განაცხადა, რომ კანონ-პროექტში მივიღეთ ქართველ ებრაელებისათვის პოლიტიკური და რელიგიური პრინციპი მაშინ, როდესაც ეთნიური პრინციპით უნდა გვეხელმძღვანელნენო. ჩვენ ამაზე ვიდექით, რომ რელიგიური პრინციპი ყოფილიყოს მიღებული. ეროვნულ საბჭოში არც ერთი ქართველი ებრაელი არ არის. შესაძლებელი არის, რომ ქართველთა ისრაელებმა ამის შემდეგ საკითხი წარმოადგინონ, რომ თუ ჩვენ ვაძლევთ წარმომადგენლობას ებრაელებს, რომელიც ცალკე ერს შეადგენს, მათაც უნდა ჰყავდეთ ცალკე წარმომადგენელი. ჩვენ საჭიროდ დავინახეთ, რომ ქართველ ისრაელებს ყოველ შემთხვევაში, უნდა ჰყავდეს წარმომადგენელი, როგორც საერთოდ ებრაელებს, ისე ქართველ ისრაელებს, რომ ჰქონდეთ შეძლება თავიანი აზრი გამოსთქვან, როგორც რელიგიოზურ ერთეულს. ბატონ გაბაშვილის მიერ მოყვანილი ცნობა, რომ ჩვენ საქართველოს ტერიტორიაზე არიან ინგლისელები და ფრანგები—და მართლაც უნდა მიეცეთ წარმომადგენლობა. მე მგონია ეს უბრალო სიტყვის მასალა იყო, რადგან მას კარგად მოეხსენება, რომ არც ინგლისელები და არც ფრანგები საქართველოს ტერიტორიაზე იმდენი არ მოსახლეობენ, რომ საჭირო იყოს მათი წარმომადგენელები. ეს იყო რიცხვის საკითხი.

შემდეგ არის მეორე საკითხი, თუ ვისგან უნდა იყოს მოწვეული ეს წარმომადგენლები. ჩვენის აზრით ეს ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლები მოწვეულ უნდა იყვნენ ისეთ ეროვნულ საბჭოთაგან, რომელნიც საქართველოს მოქალაქეთაგან შესდგებიან და რომელნიც საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებში მოკმედებენ. და თუ თქვენ ჩაუკვირდებით ამ მუხლს კანონ-პროექტისას დაინახავთ, რომ საქართველოს ეროვნულ საბჭოში რუსების საბჭო, რომელსაც ეწოდება „Закавказскій Русскій Совѣтъ“ ვერ გამოგზავნის თავის წარმომადგენლებს იმიტომ, რომ „Закавказскій Русскій Совѣтъ“ შესდგება არა საქართველოს მოქალაქეთაგან, არამედ ამიერკავკასიის მოქალაქეთაგან. მაშასადამე ეს მოსაზრება, რომელიც მოიყვანა აქ „რევაზ გაბაშვილმა, აქ მოსაყვანი არ არის. საერთოდ კი, ერთად-ერთი წარმომადგენელი, რაც გინდა დაარქვით, ეროვნული ეროვნულ—მათი ეროვნული წარმომადგენელი არის—ეროვნული საბჭო. უნდა იცოდეთ, რომ მათი ეროვნული კულტურული თვისების და სულის გამომხატველი არის მათი ეროვნული საბჭო. რატომ გინდათ წაართვეთ მას უფლება, რომ თავის თავის სახელით ილაპარაკოს. იყო დრო, როდესაც ჩვენი საბჭო ავიღე მდგომარეობაში იყო, როგორც სხვა ეროვნული საბჭოები. მაგრამ მაშინ ბატონი გაბაშვილი ხმა მაღლი გაიძახოდა, რომ ეროვნულ საბჭოს უფლება აქვს საქართველოს სახელით ილაპარაკოსო.

მე ვერ გამიგია საიდან წარმოიდგინა რევაზ გაბაშვილმა, რომ საქართველოს მოქალაქეთ უფლება შეაკვეცილია და სხვა ერების უფლება კი მეტია, ეს არც კანონ-პროექტიდან სჩანს და ვერც ერთ სტატისტიკურ ცნობას ვერ წარმოადგენთ, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე 20 პროც. მაინც არ იყვეს სხვა და სხვა ერებისა—ჩვენ ვიხელმძღვანელეთ ამ სტატისტიკით და ამ სტატისტიკის მიხედვით შევადგინეთ ეს კანონ-პროექტი, რომელიც არის თქვენს წინაშე მდებარე. მე მგონია, თუ თქვენ სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით შეხედავთ ამ კანონ-პროექტს, ყოველად წარმოუდგენელია, რომ საქართველოს ეროვნულ საბჭოში ეროვნულ უმცირესობათა არ ჰყავდეთ ხმები ან საპარლამენტო ან და საკითხის განსათლელად, რომ საშუალება ჰქონდეთ თვით მიაწოდონ ეს ხმები ჩვენს ეროვნულ საბჭოს. მე მგონია, რომ ჩვენ ეროვნულ საბჭოსთვის ბევრად უფრო ხელსაყრელი არის, რომ ის პროტესტები, რომლებიც დღეს გაისმის აქა—იქ, ან პრესაში იბეჭდება, ან და ჩუმად ლაპარაკობენ—უფრო ხელსაყრელია, რომ აქ გარკვეეთ ილაპარაკონ, რომ ის მოსაზრება, რომელიც საბჭოს მიერ მიღებულია, ის მოსაზრება ნათლად იყოს გამოთქმული ეროვნულ საბჭოში, რომ სათანადო პასუხის გაცემა შეეძლოს ეროვნულ საბჭოს, ეი ყველა ამ მოსაზრების გაშო მე მგონია, რომ უნდა გადავიდეთ მუხლობრივ განხილვაზე.

თავმჯდომარე. ვინ არის წინააღმდეგი, რომ გადავიდეთ ამ მუხლობრივ განხილვაზე? არავინ. გთხოვთ წაიკითხოთ პირველი მუხლი.

მომხსენებელი კითხულობს პირველ მუხლს.

1. მიეცეს უფლება საქართველოს ეროვნულ საბჭოში 26 წარმომადგენელს არჩევისა იმ ეროვნულ უმცირესობათან, რომელნიც საქართველოს ტერიტორიაზე მოსახლეობენ ტ საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქეებად ირიცხებიან.

თავმჯდომარე. სიტყვა ეკუთვნის გეორგი ქიქოძეს.

(გ. ქიქოძე ადგილიდან: ჯერ არ დაუთავებია, ბატონო, მუხლი.)

გ. ქიქოძე. ბატონებო, ბუნებრივია, რომ ჩვენ სახელმწიფოებრივი ცხოვრება, დემოკრატიული, რასაკვირველია, როგორც ცხოვრება ყოველივე სახელმწიფოსი დაყრდნობილია ტერიტორიალურ პრინციპზე. ჩვენის აზრით ყველა ერს, რომელიც ჩვენს ტერიტორიაზე ცხოვრობს, რასაკვირველია, უნდა მიეცეს შეძლება მონაწილეობა მიიღონ ჩვენს სახელმწიფოს აღმაშენებლობაში. მე მგონია, რომ არც სახელმწიფო თვალსაზრისით არის ხელსაყრელი, რომ ჩვენს სახელმწიფოში შეიქმნას ისეთი უსასუხისმგებელო ოპოზიცია, რომელიც დაინტერესებული არ იქნება ჩვენი სახელმწიფოს აღმაშენებლობაში და მონაწილეობას მიიღებს ჩვენს საპარლამენტო ოპოზიციაში საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ. პრინციპიალურად არა ითქმის რა იმის წინააღმდეგ, რომ ეროვნულ უმცირესობათ მონაწილეობა მიიღონ ჩვენს სახელმწიფო დაწესებულებაში.

მაგრამ, ჩემის აზრით, ის პროპორცია, რომელიც არის აღნიშნული პირველ მუხლში, არ არის სამართლიანი.

მაგალითად, იმ უკანასკნელ აღწერაში, რომლითაც ხელმძღვანელოდნენ სხვა და სხვა კომისიები და სხვათა შორის ის ახალგაზდა მეცნიერები, რომელთა ცნობებსაც ეყრდნობოდა კომისია, სომეხთა რიცხვში მოყოლილია ქართველ გრიგორიანების რიცხვიც. მაგრამ თქვენ მოგეხსენებთ, რომ ქართველი გრიგორიანები არ არიან ნამდვილი სომეხები.

უმეტესი ნაწილი სომეხ გრიგორიანებისა, რომლებიც ქართულ სოფლებში „ცხოვრობენ, ამ უკანასკნელ სტატისტიკის მიხედვით, შეგვიძლიან ეთქვათ, თუმცა ნამდვილი მეცნიერული სტატისტიკური ცნობები არა გვაქვს, მაგრამ დაახლოვებით შეგვიძლიან წარმოვიდგინოთ, რომ 43 პროცენტი საქართველოს ტერიტორიაზე მოსახლე სომხობისა, დაახლოვებით 91 ათასი, სცხოვრობენ ჩვენს ქართულ სოფლებში. უმეტესი ნაწილი ქართლში და კახეთში მცხოვრებ სომხებისა არიან ქართველი გრიგორიანები. და სახელმწიფოს თვალსაზრისით დიდი შეცდომა იქნებოდა, რომ ქართველ გრიგორიანების პოლიტიკურ წარმომადგენლებად, ჩვენ ვიგულისხმოთ დაწაკეკანები ან და სომხის სოციალ-დემოკრატები, რომლებიც იქნებიან არჩეულნი ეროვნულ საბჭოში, წარმომადგენლებად იმ სომხებისა, რომელნიც სოფლებში არიან. ამიტომ, ჩემის აზრით, სომხები უნდა ვიგულისხმოთ ნაკლები იმიტომ, რომ სომხები უმეტეს ნაწილად ცხოვრობენ ქალაქებსა და ქალაქების მახლობლად. მათი რიცხვი დაახლოვებით უნდა ვიანგარიშოთ 120 ათასი. მაშასადამე, ჩემის აზრით, თუ მივიღეთ ამ მეტრს, რომლითაც ვხელმძღვანელობთ, ათის მაგიერ უნდა მივიღოთ 6 წარმომადგენელი სომეხებისა.

მეორე ჯგუფი, რომელიც იწვევს გაუგებრობას, ეს არის ქართველი ისრაელები. ისინი თვითონ აცხადებენ, რომ არ წარმოადგენენ ცალკე ეროვნულ ჯგუფს. მოგეხსენებათ, რომ მათი პრესა, მათი ხელმძღვანელები კატეგორიულად აცხადებენ, რომ ისინი არ წარმოადგენენ ცალკე ეროვნულ ჯგუფს. მე მგონია, რომ დიდი შეცდომა იქნება და არასასურველი, რომ ხელი ვკრათ ისეთ ხალხს, რომელიც სისხლითა და ხორცით ქართველები არიან და ჩვენგან მარტო სარწმუნოებით განსხვავდებიან. მე მგონია, პოლიტიკურ ერის და სახელმწიფოს თვალსაზრისით ეს დიდი შეცდომა იქნება. რასაკვირველია, სასურველია განსხვავებულ რელიგიურ ჯგუფს ჰყავდეს წარმომადგენელი ეროვნულ საბჭოში. მაგრამ ეს შეიძლება მოხდეს ისე, როგორც აქამდის სომხის ეოს წარმომადგენელი იყო სოციალ-დემოკრატიულ პარტიაში. ისე ჩვენც შეგვიძლიან ერთ-ერთ პარტიის წევრად, იქნება ეს ეროვნულ-დემოკრატიული, თუ სოციალ-დემოკრატული. ხელოვნურად შემოვიყვანოთ არა როგოც ეთნიურ ჯგუფად, ამამედ როგორც ხაწილი ქართველ ეროსა.

რაც შეეხება რუსობას მოგეხსენებთ, რომ რუსოთა არ ეყოფოდგენს საქართველოში მკვიდრ ელემენტს. ეს არის მოძრავი ელემენტი, რომელიც ცვარდება და, იმედი გვაქვს, კიდევ შემცირდება. ამის გარდა მასსიური მოსახლეობა მათი სოფლად არ არის, გარდა ყარიანის ველისა და ბორჩალოს მაზრისა. აქედან ეს კოლონისტები, როგორც მოგეხსენებათ, მიდიან თავისთავად. მე მგონია, რომ მათი რიცხვი რომ 30 ათასი ვიგულისხმოთ 2 წარმომადგენელი გადაპარბებული იქნება და ჩემის აზოთ საკმაოისია, რომ მათ ერთი წარმომადგენელი ჰყავდეთ.

რაც შეეხება ტუსის ებრაელებს, ესენი ისეთ მცირე ჯგუფს წარმოადგენენ, მათი გავლენა კულტურული და ეკონომიური იმდენად მცირეა ჩვენთან, რომ საგანგებო წარმომადგენლობა მისიჩეკა იქნება ანა რაციონალური და ამ პირადად ფიზიაღმდეგი ვარ, რომ რუსეთ ებრაელებს წარმომადგენელი ჰყავდეთ ეროვნულ საბჭოში.

არის ერთი ჯგუფი საქართველოს ტერიტორიაზე ბისადარი, რომელსაც პროექტით ანაგვიანთო წარმომადგენელი არა ჰყავს და არც ეყოლება საქართველოს ეროვნულ საბჭოში. ასეთნი არიან ზაქათალის ოლქში მცხოვრებნი ქარელები და წებოელები. ზაქათალის ოლქი, როგორც ჩვენ ისტორიულად წარმოგვიდგენია, შედგის საქართველოს სახვრეშაში. ძართალია, ფაქტიურად ჯეოჯერობით ძათი ბედი არ გადაწყვეტილა ტ სხვათა შორის დასმული იქნება კოსსტანტინეპოლის კონფერენციაზე. იმისდა მიუხედავად ისარგებლებენ ისინი ფაქტიურად უფლებით თუ არა მე მგონია, როდგან ჩვენ გვეკვეს ზაქათალის ოლქის წარმომადგენელი, აუცილებელია, რომ მათაც მიეცეთ წარმომადგენლობა საბჭოში. საქართველოს სახვრეშაში პაელე ინგოროყვაა გამოანგარიშებით მათი რიცხვი 45 ათას შიადგენს, მათ შორის ქარელები 30 ათასი, წებოელები 15 ათასი. ამიტომ, ჩემის აზრით, მათ უნდა მიეცეს ორი კაკის უფლება.

ამგვარად ჩემი შესწორება შეეხება სომეხებს, რომელთაც უნდა ეკვეცებოდეთ 4 ხმა. რუსებს, ეკვეცებოდეს 1.

ქარელებს და წებოელებს ეძლევათ 2 ხმა ხოლო ებრაელებს ტ გერმანელებს არც ერთი.

პარლამენტის ქრონიკა.

11 ოქტომბრის სხდომა.

თავმჯდომარეობს კ. ს. ჩხეიძე. განსახილველია საკითხი უმცირესობათა წარმომადგენლების ენის ხმაების შესახებ პარლამენტში. წარმოდგენილია კომისიის უმცირესობისა და უმრავლესობისა ორი ერთმანეთის წინააღმდეგ, პროექტი. უმეტესობის პროექტის მომხსენებელად გამოდის ა. ჯაჯანაშვილი, უმცირესობისა—მ. ბარსეიძე. პირველი მომხსენებელი მოიმოხოვს, რომ უმცირესობათა წარმომადგენელთათვის ენის საკითხი დარჩეს ისე, როგორც ეს ეროვნულმა საბჭომ დაადასტურა, რადგანაც უმცირესობის პროექტი ძირითადად ეწინააღმდეგება ამის შესახებ მიღებულ კანონს.

მომხსენებლის არსებინიძის აზრით კი კომისის უმცირესობის პროექტი სრულიათაც არ ეწინააღმდეგება კანონს, ის მხოლოდ მოგვცემს საშუალებას მიღებული კანონის განხორციელებისათვის. კამათი მწვავდება, მონაწილეობას იღებს ყველა ფრაქციები. კენჭის ყრაში მონაწილეობა არ მიუღია არც ერთ ფრაქციას გარდა მეწშევიკებისა, და სოციალ-ფედერალისტებისა, რომელმაც უმცირესობათა პროექტის წინააღმდეგ მისცეს ხმა. ეროვნულ დემოკრატებმა სრულიად დასტიეს დარბაზი. მიღებულ იქნა კომისიის უმცირესობათა პროექტი, რომელიც მუხლობრივ იქნა განხილული. კრება გაგრძელდა საღამოს 6 ს-დე.

ᲨᲔᲢᲧᲝᲛᲣᲚᲔᲑᲐ ᲐᲤᲮᲐᲖᲔᲗᲘᲡ.

(მთავრობის ოფიციალური ცნობა)

მთავრობას დიდი ხანია მოსდიოდა ცნობები, რომ აფხაზთა სახალხო საბჭოს წევრთა ნაწილი და უმთავრესად თავად-აზნაურობის წრიდან, დაადგა რა აფხაზეთის სახალხო საბჭოსა და მთელი სოხუმის ოლქის მცხოვრებთა ინტერესების ღალატის გზას, სცდილობდა აფხაზეთის ხალხის და მთელი სახელმწიფოს საქმეებში მოეხდინა ჩარევა, ჯერ ოსმალოთა და შემდეგ ალექსეევის ჯარით. უკანასკნელ დროში ამ ჯგუფის კადნიერებამ იქამდის მიიღწია, რომ ოლქის კომისარის მარღანიასა და აფხაზეთის საქმეთა მინისტრის პოლკოვნიკ ჩხოტუას მეთაურობით განიზრახეს მოეხდინათ პოლიტიკური გადატრიალება. ამ მიზნით მოახდინეს ადგილობრივ სამხედრო ძალთა, აფხაზეთის ცხენოსან ასეულის და მილიციის მობილიზაცია და შემოერტყნენ აფხაზთა სახალხო საბჭოს და შეიყვანეს შენობაში შეიარაღებული პირები, ხოლო გარეთ ტყვიოსმფრქვეველებით გამაგრდნენ. ასეთ პირობებში, აფხაზეთის სახალხო საბჭო, მის შემადგენლობაში მყოფ მოღალატეთა შეიარაღებულ ძალდატანების გამო, მოკლეზეული იყო საშუალებას ემოქმედა საშობლოს საკეთილდღეოდ. საქართველოს რესპუბ. მთავრობამ მიიღო რა ყველა ეს მხედველობაში და აგრეთვე იგი გარემოებაც, რომ აფხაზთა სახალხო საბჭოს წევრნი არ იყვნენ არჩეულნი იმ წესით, რომელიც უზრუნველ ჰყოფს სოხუმის ოლქის მცხოვრებთა ეროვნულობის ინტერესთა ნამდვილ გამოხატულებას, 10 ოქტომბრის სხდომაზე დაადგინა: 1. აფხაზთა სახ. საბჭო მის დღეკანდელ შემადგენლობით დათხოვნილად ცხადდება, ახალი არჩევნები დაინიშნება თანახმად საყოველთაო საარჩევნო პრინციპისა. 2, არჩევნების საწარმოებლად ინიშნება ცენტრალური კომისია, რომელშიაც შედიან: ეარლამ შერვაშიძე, ისიდორე რამიშვილი, ვასილი გურჯუა, ეკიმი პაშალიდი და გიორგი შანშიეანი. ამ კომისიას ეძლევა უფლება თავმჯდომარის არჩევისა და საკრიბინპირთა კოოპტაციით მოწვევისა. დროებით, ახალ საბჭოს არჩევამდე, სოხუმის ოლქის კომისარად ინიშნება ბენია ჩხიკვიშვილი, ქუთაისის საგუბერნიო კომისარი, რომელსაც ექვემდებარებიან სოხუმში ყველა მომქმედი ნაწილები. მის დანიშნულ ადგილზე მისვლამდე უმაღლესი სამხედრო და სამოქალაქო უფლებით აღჭურვილია სოხუმის რაზმის შტაბის უფროსი თუბარელი. 4, აფხაზთა სახ. საბჭ. დათხოვნის გამო, აფხაზეთის საქმეთა მინისტრის პოლკოვნიკ ჩხოტუას რწმუნებულება დასრულებულად ჩითვალოს და აფხაზეთის საბჭოთა წარმომადგენლობა დაეკალოს შინაგან საქმეთა მინისტრს.

5. აფხაზეთის სახ. საბჭოს ქონების დაცვა და ახალ საბჭოსადმი მათი გადაცემა მიენდო ოსმალ დანიშნულ ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას.

ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘ ᲔᲑᲠᲐᲔᲚᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲠᲔᲡᲞᲣᲑᲚᲘᲙᲐ.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის ოფიციალური.

აგუდათ ისრაელთა საზოგადოების გამგეობა.

ქუთაისი.

განცხადება.

უსსოვარ დროიდან ქართველი ებრაელები სცხოვრობდნენ საქართველოში ქართველ ქრისტიანებთან ძმობასი და მეგობრობაში. ენისა და ზნეჩვეულების ერთობა და სამშობლოსადმი სიყვარული არ შეწიდა ორთავეს დაეკვეციანთ თავიანთი სულელი და თაყვანი ეცათ თავიანთ წინაპრების საოფლურნეობისათვის. როდესაც ყველა ერებმა მიიღო უფლება თვითგამორკვევისა და საშუალება მიეცა თავისუფლად მოაწყოს თავიანთი სასულიერო თემური ცხოვრება, ქართველი ებრაელები, როგორც საქართველოს რესპუბლიკის მოქალაქენი, მოვალეობად სცნობენ: იზრუნონ თა

ვიანთი სამშობლო, საქართველოს რესპუბლიკის, კეთილ მომავალზე, მხოლოდ მას მოაზმარონ თავიანთი ცოდნა და ქონება, და ყოველგვარ სახელმწყობიერივ პოლიტიკურ, ეკონომიურ და საზოგადოებრივ საკითხებში იარონ თავიანთ მოძმე ქართველებთან ერთად ხელი-ხელ ჩაკიდებულნი. რაიცა შეეხება შინაურ სასულიერო—თემურ და კულტურულ-რელიგიურ ცხოვრების მოწყობას, ქართველი ებრაელები მტკიცედ დაადგებიან თავიანთ წინაპრების აღთქმა-ტრადიციებსა და ებრაელთა სარწმუნოების კანონებზე, როგორც იყო აქამდის ისე უნდა დარჩეს მომავალ დროისთვისაც.

აგუდათ ისრაელთა საზოგადოების გამგეობამ გიგზო, რომ ქ. ტფილისის ებრაელთა სამრეველო კომიტეტი იწვევს საქართველოს ებრაელთა ეროვნულ ყრილობას ებრაელთა ეროვნულ საბჭოს შექნის და სხვა კითხვათა მოსაგვარებლად. ამიტომ აგუდათ ისრაელთა საზოგადოების გამეგობა ვალად რაცხს თავის თავს განაცხადოს რომ, მას (ბგ. ინ.), როგორც გამომზატველს ქართველი ებრაელთა დიდი უმრავლესობის სურვილებისა, არაფერი საერთო არა აქვს ქ. ტფილისის ებრაელთა სამრეველო კომიტეტთან და სრულიად არ თანაუგრძნობს ამ უკანასკნელს, რომელიც თავის ნებით და სრულებით სხვის დაუკითხავად იკუთვნებს საქართველოს ებრაელთა ყრილობის მოწვევის უფლებებს.

ამასთანავე აგუდათ ისრაელთა საზოგადოების გამგეობა აცხადებს პროტესტს ქ. ტფილისის ებრაელთა სამრეველო კომიტეტის მოქმედების წინააღმდეგ. კომიტეტი, როგორც ადგილობრივი დაწესებულება, უნდა მოქმედობდეს მხოლოდ თავის კომპეტენციის საზღვრებში, მაგრამ ეს ზემოხსენებული კომიტეტი, ზოგიერთ საკითხების გადაჭრის დროს, რომელიც ეხება ქართველ ებრაელების ცხოვრებას, გამოდის, როგორც მთელი ებრაელთა ეროვნული ორგანო და განზრახ გადდის თავის უფლებათა ფრიდან. სრულიად რუსეთის ებრაელთა ყრილობის წარსულმა ლელეგატთა არჩევნებმა, რომელიც არ შესდგა პოლიტიკური მდგომარეობის გართულების გამო, უკვე გვაჩვენეს, რომ 90 პროცენტმა მთელ ქართველ ებრაელებისამ მისცა ხმა ჩვენი საზოგადოების სიას № 9. ამიტომაც ქ. ტფილისის სამრეველო კომიტეტს შეშვენოდა უფრო ფრთხილად მოპყრობოდა საერთო ებრაელთა საკითხს და უფრო შემოკლებულ მასშტაბით მოქმედება, განესაზღვრა თავის მოქმედების რაიონი ქ. ტფილისსთ.

ვიცხადებთ რა პროტესტს ტფილისის ებრაელთა სამრეველო კომიტეტის მოქმედების წინააღმდეგ, აგუდათ ისრაელთა საზოგადოების გამგეობა თავის მხრით ისსნის ყოველგარ პასუხისმგებლობას მათ მიერ მოწვეულ ებრაელთა ყრილობისსთ ქ. ტფილისში.

აგუდათ ისრაელთა საზოგადოება ქართველ ებრაელთა სახელით გულწრფელათ მიულოცავს საქართველოს პარლამენტის დადგენილებას, რომლითაც ქართველ ებრაელებს ეძლევათ საქართველოს პარლამენტში ორი ადგილი, რომლებსაც სულ ახლო მომავალში დაიკავებენ ჩვენი წარმომადგენელნი, ამიტომ ესთხოვთ საქართველოს პარლამენტს არ გადასცეს ქართველ ებრაელთა ადგილები დელეგატებს, რომლებსაც წამოაყენებს ის ვითომდა ეროვნული ყრილობა, რომელსაც იწვევს ტფილისის ებრაელთა ეროვნული საბჭო, მით უმეტეს რომ, რამდენადაც ჩვენ ვიცით ასეთი საბჭოები ქართველ ებრაელებში სრულიადაც არ არსებობენ.

გამგეობის თავმჯდომარე: მ. ფიჩხაძე. მდივანი: ი. ცაცანაშვილი. სასულიერო მმართველობა: ი. გაგულაშვილი, ა. ბუზნიაშვილი. ქუთაისის ებრაელების რაბინი: რეუბენ ელიაშვილი, თანაშემწე ქუთაისის რაბინისა: მოშე რიკანაშვილი.

ოქტომბრის 6.

ქალაქის საგჯო.

ოთხშაბათს, 9 ოქტომბერს გ. ს. იაგანინის თავმჯდომარეობით ქალაქის საბჭოს კრება შესდგა ქალაქის გამგეობის ახალ არჩევნების მოსახდენად. სხდომის დაწყებისას ხმოსანმა ხუდადოვმა კრებს გამოუცხადა, რომ, როგორც აღმოჩნდა, 7 ოქტომბერს საბჭოს კრებაზე ბ-ნ გელეიშვილს მონაწილეობა მიუღია განსაკუთრებულ რაზმის შესახებ რეზოლუციის ენენმოყრის დროს, თის უფლება მას არა ჰქონდა, რადგანაც ს. დ. ფრაქციამ 2 სექტემბერს გამოაცხადა ის საბჭოდან გასვლის შესახებ. ხმ. ალიეფიანე (სოც. დ.) აცხადებს, რომ ეს ასე მოხდა შემთხვევით. ბ-ნმა გელეიშვილმა არ იცოდა, რომ ფრაქციის უკვე გაწყვეტილია საბჭოდან მის გასვლის შესახებ, რომ ბ-ნ გელეიშვილს მოადგილეც არ ყოფილა ბაკუბა და ამიტომ ამ ეროს შეცდომით მიცემულს ხმას არა აქვს მაინც გადამწყვეტი მნიშვნელობა. საბჭო, კამათის შემდეგ, დაკმაყოფილდა ს.-დ. ამგვარ განცხადებით, 45 ხმით 23 ხმის წინააღმდეგ.

ხმ. გეგეშტეინი სოც. დემ. ფრაქციის სახელით აცხადებს, რომ ქალაქის გამგეობაში საკმარისად უნდა ჩაითვალოს ცხრა წევრი 11 მაგივრად.

ხმ. გოთუა ამბობს: მუშაობა რომ თავის რიგზე იყოს განაწილებული, ექვსი წევრი საკმარისია მის შესასრულებლათო.

ხმ. ბარათაშვილის და ტერ-სტეფანოვის (დაშნაკ.) აზრით ქალაქის გამგეობა უნდა შესდგეს 9 წევრიდან.

საბჭო ამ აზრზე თანხმდება.

ხმ. ტერ-სტეფანოვის (დაშნაკ.) განცხადების შემდეგ, რომ დაშნაკცაკანები ეარს ამბობენ გამგეობაში მუშაობაზე, რის შესახებ ჩვენ გუშინნ გვქონდა მოხსენებული, ამგვარავე გამგეობაში შესვლის და მუშაობის შესახებ უკმაყოფილება გამოაცხადა ესერების ფრაქციის წარმომადგენელმა ხმ. თუმანოვმა.

ხმ. გეგეკკორი ცხარე სიტყვით ამტყუნებს ამ პარტიებს პასუხისმიცემის შიშში, რის გამოც მათ არ სურთ გამგეობაში მუშაობა, მაგრამ სოც. დემ. პასუხისგებას არ გაიქცევა ამ გადაწყვეტ წუთს და რჩება თავის ადგილზე.

ხმ. ხუდადოვი (სოც. რევ.) ამტყუნებს ს. დემ. და მათ დამდეგუპვენ პოლიტიკას. ამის გამო სოც. რევოლიუციონერები იძულებულნი არიან განაგრძონ პოლიტიკური ბრძოლა ს. დემოკრატებთან, რომელიც დროებით შეჩერებული იყო ქალაქის თვითმართველობაში.

ხმ. ამირალოფი აცხადებს რომ კადეტები თავს იკავებენ არჩევნების დროსო.

ხმ. გოთუა (ნაც. დემ.) ამბობს რომ ესერების უარის ყოფა ყველასთვის აშკარაა. მათ დაჰკარგეს თავიანთ ავტორიტეტი, ქუჩა და მტანნგები, მაგრამ დაშნაკცაკანებს კი ეს არ უნდა ჩაედინათ. ბურეუაზიის წარმომადგენელთა კადეტის განცხადება ხომ საყურადღებო არ არის! მათ არ უნდათ პასუხის გება თავიანთ მოქმედებაზე. ხმოსანი ინ ამრიასაა, რომ ამ პარტიების წარმომადგენელნი ყოველთვის ეცდებიან დაეშალონ სოც. დემ. პრაქტიკული მუშაობა, და ამიტომ უმჯობესად მიაჩნდა, რომ საბჭო მთლად გადადგეს და ახალი არჩევნები იყოს დანიშნული.

ხმ. ნათაძე (გამოყოფილი ჯგუფიდან ესერებისა) აცხადებს, რომ მათ სურთ გამგეობაში მუშაობა და პასუხისმგებლობაც.

ხმ. ბარათაშვილი. (სოც. ფედ.) აცხადებს რომ მათი ფრაქცია მეტრეა რიცხვით წარმოდგენილი საბჭოში, მაგრამ ყოველ ვგარ შემწეობას გაუწევს გამგეობის მოლოდინებს. შემდეგ უპასუხებს ბ-ნ ხუდადოვს: „არა, ბ-ნო ხუდადოვო, თქვენ ახალგაზრდა საქართველოს შვილები არა ხართ“.

ხმ. არუთინოვი (სომ. ეროვნ. პარ.) აცხადებს, რომ მისი ფრაქცია გამგეობის მოღვაწეობაში ყოველ მხრივ დაეხმარება.

ხმ. ბახტიოზოვი მაჰმადიანთა ფრაქციის სახელით აცხადებს, რომ მისი ფრაქცია მიიღებს მონაწილეობას მუშაობაში და პასუხისგებაშიაც და გამგეობის წევრის კანდიდატთ ასახელებს ი. ი. ხუროამოვის.

ამის შემდეგ კანდიდატებს ასახელებენ ს. დ. და დამოუკიდებელი ესერები, რის შემდეგაც კენჭის ყრა მოხდა. არჩევნების შედეგი გუშინწინდელ ნომერშია მოთავსებული.

ეროვნულ საქართველოს ეროვნული სისტემა.

II.

ალბად ვიცი, რომ აზრთა შეტაკება სწორედ აქ მოხდება, როდესაც ისეთ სიმეაეებს და მარილებს შევეხებით, სადაც ენენგბადიე ეიღებს მონაწილეობას, და ამიტომ პატარახანს აქ შეეჩერდები.

მაგალითისთვის აეიღოთ სიტყვა „გოგირდი“. დღეს ეს სიტყვა ქართული სიტყვაა და სწორედაც არის იგი დაწერილი. ამ სიტყვიდან წარმოებული სიტყვა: „გოგირდა“-ც ისევე ქართულია და ქართული ენის კანონების მიხედვით ნაწარმოები, როგორც სხვა სიტყვები: ცხვრა, ნიკაპა, შავთვალა, კუდა და სხვა. ეს ბოლო ასო „ა“-ნი უეჭველთთ შემოკლებული სიტყვაა ნაცვლად „არის“-ა. ასე რომ, შეიძლება ეთქვათ: „გოგირდ-მეავა“-ო და ჩვენ უეჭველად აზრი დაგვებადება: ეს ისეთი სიმეაეე, სადაც გოგირდი მოიპოვება. შეიძლება რასაკვირველია, ავრეთვე ეთქვათ „გოგირდის მეავა“-ო; ამ შემთხვევაში, ობიექტიურად რომ ეიმსჯელოთ, წარმოდგენენ რამე სიმეაეეს, რომელიც წარმოშობილია გოგირდისაგან ან მის მიერ, ან ეკუთვნის გოგირდს, ხოლო თვით ამ სიმეაეეში მოიპოვება თუ არა გოგირდი, ამის შესახებ გადაჭრით ვერა ვიტყვით. (მართალია, რაც ვამბობ... ხის ეკონომიერია, ჩვენ უეჭველად ვგულისხმობთ, რომ ეს ეჟურეული ხიდან არის გაკეთებული; მაგრამ „კაკლის“-ნიგოზის-ზეთია, რომ ვიტყვით, განა ამ ზეთში კაკალი ურეეია?). ამის მიუხედავად ხმარებაში „გოგირდის სიმეაეე“ შემოღებული სწორედ იმის აღსანიშნავად, რომ ამ სიმეაეეში გოგირდი მოიპოვება. აქედან ვხედავთ, რომ ეს სახელი, რომელიც ეკამათო უნდა ყოფილიყო, საკამათო გახდა. ამით მე კვლავ მინდა ხაზი გაუსვა, რომ ზოგი რიმ უბრალო

მართველობა მეტად დიდ დაბრკოლებებს განიცდის მოსამსახურეთათვის ჯამაგირის დარიგების საქმეში, რასაც ზედ ერთვის ის გარემოება, რომ ხშირად ბანკი სრულიად არ გზავნის ფულებს მართველობის კასაში. მართალია სადგურთა შემოსავალი ამ ბოლო დროს გადიდდა, მაგრამ არა იმდენად, რომ შესაძლებელი იყოს ამ შემოსავლით ყველა მიმდინარე ხარჯების დაფარვა, მოსამსახურეები და მუშა-ხელოსნები, როგორც იტყოფინება გზათა უფროსი, სიძვირის თანდათან ზრდისა გამო სასოწარკვეთილებაში ვარდებიან, მოითხოვენ ჯამაგირების თავის დროზე დარიგებას და ვაისმის მოწოდება გაფიცვის განცხადების სასარგებლოდ.

ვინაიდან გზათა მართველობა მოკლებულია საშუალებას დააკმაყოფილოს მუშა-მოსამსახურეების მოთხოვნილება ფულის უქონლობისა გამო, ხოლო მოხსენებული უფროსი კი უკვე მეორეჯერ გზავნის ამგვარ უკმაყოფილობას გზათა სამინისტროში, გთხოვთ მოახდინოთ შესაფერი განკარგულება, რომ რკინის გზის მართველობას ყოველ-თვე ეგზავნებოდეს მოსამსახურეთა ჯამაგირის მისაცემად 200.000 მანეთი, და მით თავიდან აცილებულ იქნას მოსალოდნელი საქმეთა გართულება ამ მიმართებაზე.

○ მთავრობის დავალებით ფინანსთა სამინისტრო შეუდგა ერთდროულ გადასახადის კანონ-პროექტის შედგენას, უმთავრესად საოფლო სამეურნეო მრეწველობაზე. ამასთან ერთად საღერძო სათამასუქო გადასახადის შემოღებასაც არკვევენ.

○ გზათა სამინისტროში ორშაბათიდან მთელი საქმეები ქართულ ენაზე იქნება წარმოებული.

○ სამხედრო მინისტრმა წინადადება მისცა ტფ. მაზრის სამხედრო ტყეეფის მისცენ თავმესაფარი და ასაზრდოვონ ისინი ჯარის ნაწილებში გაგზავნამდე, თუ ისინი ჯარში გასაწვევი არიან. ვინც ამ დროს გადაცილებული და ამასთანავე სხვა სახელმწიფოს ქვეშეურდომნი გაგზავნილ იქნებიან თავის სამშობლოში. ტანსაცმელი მიეცემათ მხოლოდ საქართველოს რესპუბლიკის ქვეშეურდომთ.

○ სამტრედიის ქალაქის მოურავი პაპავა სთხოვს გზათა მინისტს სამტრედია-ფოთამდე რიონზე ნაოსნობის მოსაწყობის გადამწყვეტ კომისიაში სასურველი, შედიოდეს ჩვენი წარმომადგენელი-ცოო.

სახალხო განათლება

○ სახელმწიფო უნივერსიტეტის სიბრძნის მეტყველების ფაკულტეტზე სწავლა დაიწყო. სხვა ფაკულტეტებზე 20—25-ში დაიწყება. საქმეს აფერხებს ლტოლვილების მიერ დაზიანებულ შენობის შეკეთება, რაც საგანგებო კრედიტს იწვევს.

ადმინისტრაცია.

○ 12 ოქტომბერს მილიციამ შეიპყრო საეჭვო იტალი. რომელზედაც საცალები მიჰქონდათ 20 ათას მანეთის ღირებული. კომისარმა შეიპყრო ოფიცრები ჯაჯანოვი და წერეთელი, რომელთაც ბრალდებათ ეს ქურდობა.

○ განსაკუთრებული რაზმის უფროსი აფრთხილებს საზოგადოებას, რომ ვინაიდან ამ ბოლო დროს ბოროტ-მოქმედი პირები მისდამი რწმუნებული რაზმის თანამშრომლების სახელით ახდენენ ოჯახთა და სხვა საკაროო ქარხნებთა ჩხრეკას იმ მიზნით რომ გაიტაცონ სხვა და სხვა ნივთიერობა, ფული თუ სანდაგე, მის მიერ აკრძალული აქვს რაზმის თანამშრომლებთ ყოველ გვარი გაჩხრეკა საღამოს 7 საათის შემდეგ, მასთან თითეული ნდობით და მინდობილებით აღჭურვილ თანამშრომელს თან აქვს უფროსისაგან მიცემული მოწმობა თავის პირადობის ფოტოგრაფიული სურათით და ორფერი გაჩხრეკის ნებართვისა. ყოველ შემთხვევაში, როცა გამჩხრეკი წარმოადგენს საეჭვო პიროვნებას—საეჭროა ტელეფონით, შესაფერ ზომების მისაღებად, მის თანაშემწეს, ანუ მორიგ თანაშრომელს. აცნობონ ტელეფონის ნომერი 13—59; თანაშემწესი 7—14, მორიგი თანამშრომელის 53.

ეროვნა.

○ კვირას, 22 ოქტომბერს, სიღნაღის სამოქალაქო სასწავლებლის შენობაში შესდგება ერთობის ხმოსნთა დამფუძნებელი კრება.

ქართული ფატრიოტ.

○ ვ. ზალიკაშვილისა ტ. შ. დადიანის ავადმყოფობისა გამო ლატარიის ბილეთების საჯარო ვაჭრობის კომისია გაიმეზაგება იმერეთისკენ ორშაბათს 14 ოქტომბერს.

რკინის ბაზაზე.

○ ოქტომბრის 14 (ოქტომბ. 1 ძველ სტ.) მცხეთობის გამო, დანიშნულია შემდეგი დამატებითი საბუგავრო მატარებლების მიმოსვლა.

ტფილისიდან მცხეთაში:

№ 631— 7 ს. — დილით
„ 633— 7 ს. 50 წ.
„ 635—11 ს. —
„ 637—12 ს. 28 წ.
„ 639— 1 ს. 58 წ.
„ 461— 3 ს. 25 წ.
„ 643— 6 ს. 50 წ. საღამოს.

მცხეთიდან ტფილისში:

№ 630— 9 ს. დილით
„ 632—11 ს. 02 წ.
„ 634—12 ს. 31 წ.
„ 636— 2 ს. —
„ 638— 3 ს. 28 წ.
„ 640— 5 ს. —
„ 642— 8 ს. 20 წ.

სასურსათო საქმე.

○ სასურსათო საბჭოს თავმჯდომარის ამხანაგათ ამორჩეულმა კ. შ. ამირეჯიბმა წერილი გამოუგზავნა საბჭოს თავმჯდომარეს ვ. ა. არდაშელს, რომლითაც იგი უცხადებს უარს ამ თანამდებობაზედ მიღდობას უძღვნის ამორჩევისთვის.

○ სასურთაო საბჭომ გუშინ დაადგინა, რომ ოქტომბერში შაქარი 3 მან. გაიყიდოს ბერავლა და შაქრის ფხვნილი კი—2 მან. 85 კაპ.

ლტოლვილნი.

○ საქართველოს წითელ ჯვრის გამგეობამ დაადგინა გახსნას ტფილისში ლტოლვილთა თავმესაფარი, რომელშიც მოთთავსებენენ სრულიად უმწეოდ დარჩენილ ახალციხის ლტოლვილთა ბავშვებს, რომენიც ამ ჟამად ბაკურიანში ცის ქვეშ არიან დარჩენილნი. გამგეობამ მიანდო თავმესაფრის ბინის შოვნა და ამ საქმის ორგანიზაცია გრ. დიასამიძეს, მინდობილ ხოტარიას, ნინო ნაკაშიძესა და ეკიმ მ. ოზანდუკელს. თავმესაფარში ჯერ ჯერობით მოთავსებულ იქნებიან უკვე ცნობაში მოყვანილი ბავშვები 70 სულამდე 3 წლის—7 წ. ასაკისა. თავმესაფარი 100 სულისთვისაა განჩრაბული. გრ. დიასამიძეს უკვე ინახული ამ საქმის შესახებ ქალაქის მოურავი ელიავა. ქალაქის თავმა გულდასმით მოუსმინა მას თხოვნა და ყოველ გვარი დახმარება აღუთქვა.

საზოგადოებანი და კრებები.

○ ქართული კლუბის მამასახლისთა საბჭო ამით აცუწყებს ამაგე კლუბის წევრთ, რომ კვირას 20-ს ამ ოქტომბერს დილ. 12 საათზე დანიშნულია კლუბის წევრთა საგანგებო კრება განსახილველია: შეცვლა წესდების მე 9 მუხლისა. ქართულ ლატარიისათვის ფულის გადადების შესახებ ბუდმე მოსაინულეთა არჩევნები.

○ დღეს, კვირას საღამოს 5 ს. სასახლეში სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციის საპარლამენტო ოთახში დანიშნულია კრება ბბ. აფიცერებისა ფრიად საქირ-ბოროტო საკითხების გასარჩევათ. კრებაზე დასწრება შეუძლიან და საკალდებულოა არის იმ აფიცერებისათვის, რომლებიც წარმომადგენენ მანდატებს სოც. დემ. სოც. ფედ. და სოც. რევოლ. პარტიის წევრობისას.

○ ოთხშაბათს საღამოს სრულ 5 საათ. შესდგება კრება ქართულ-გერმანულ საზოგადოების გამგეობისა. გასარჩევია საკითხები: 1) მთავრობიდან სუბსიდიის მიღება, 2) მუდმივი ბინის შოვნა და შტატის შედგენა. კრება დანიშნულია საპოფლო სამეურნეო საზოგადოების დარბაზში, ბარათიანისკენ ქუჩაზ.

○ ○ ○

○ ქალაქის გამგეობამ ნება დართო, რომ ტრამვაის ერთი ვაგონი, ეროვნის მოედნიდან ნაგლილუხამდე დადიოდეს გერმანელ ჯარისკაცების მიმოსვლისათვის, ამ ვაგონს დილის 9 საათიდან საღამოს 9 საათამდე სამ საათში ერთხელ დაუთმობენ გერმანელთა ჯარის კაცებს და სხვა პირთა ამ ვაგონით წასვლის უფლება ამ დროს არ ექნება. მთელი ვაგონის ფასს ტარიფით იხდის გერმანიის კომენდატურა ტფილისში.

ქუჩათა შორის.

○ ქალაქის გამგეობის კასსა ისე ცუდ მდგომარეობაშია, რომ ჯერეც არ დაურიგებია აგვისტოს ჯამაგირები ქალაქის მსახურთათვის, უფულობისა გამო არაფრე თუ სექტემბრისა, არამედ აგვისტოს ჯამაგირიც ეკ მარტო ძალიან გაჭირებულ მსახურთ ძლევენ გამგეობის ცალკე დადგენილების წარდგენის შემდეგ, იმ შემთხვევაში, თუ ან თითონ მსახურია ავად, ან მის ოჯახში იყოფება ავადმყოფი, ან დედ-მამა, ან ცოლშვილთაგანი, მაშინაც მათ უნდა წარუდგინონ ექიმის მოწმობა.

○ უმუშევართა აღწერის შედეგები. 3—7 ოქტ. შორის ბირჟაში მოხდა ჩაწერილ უმუშევართა რეგისტრაცია. ჩაწერილია 3.254 კაცი. ამ ჟამად შრომის ბირჟა დაწერილებით ითვლება მთელ მასალას. მთელი დამუშავებული მასალა წარედგინება შრომის სამინისტროს, რომელიც ზომებს მიიღებს უმუშევართ მისცენ საქმე. აღწერაზე ბევრ უმუშევართა გამოუცხადებლობის გამო, შრომის ბირჟა მოუწოდებს მათ ჩაეწერონ შრომის ბირჟაში (მადათოვის ქუჩა, № 11, ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ) 9—3 საათამდე, ყოველ დღე გარდა კვირისა.

სასურსათო საქმე.

○ გზათა სამინისტროს რწმუნებულმა ინტ. ტოლსტოგოროვმა აცნობა გზათა სამინისტროს, რომ ბაკოში ადგილობრივი ნავთი ეღირება 5 მან. ფუთი, სამაგო გადასახადი 3 მ. ფუთზე გადახდება დაჯდება 2 მან. 60 კ. დაფიქსირდილი ნავთი ეღირება ბაკოში 7 მან. სამაგო გადასახადი 5 მან. გადახდება 2 მ. 60 კ. ამსაირად დაწეულ ნავთი საქართველოს დაუჯდება ფუთი 14 მან. და 60 კ. ხოლო ლუბეფტაგი 10 მან. და 60 კ.

○ ქალაქის გამგეობის სასურსათო განყოფილების გაკეთ დანიშნეს ამაგე გამგეობის წევრათ ბატონი ი. ა. მიხასარიანი, რომელსაც უფლება ეძლევა ორდერების და ჩეკების ხელის ოფაწერის გამგეობის წევრის მაგივრათ.

სასურსათო სამეფიის საკითხო ხელმძღვანელობა ქალაქის ოფურავსა ნ. ზ. ელიავამ იკისრა.

○ სასურსათო საბჭოს განკარგულებისამებრ გუშინ ქალაქის გამგეობას გადაეცა ხუთი ვაგონი ბაკალი და ბაკრის ფხვნილი მოქალაქეთათვის ოქტომბრის ულუფის დასარიგებლათ (1½ გირვანქა სულზე). ეს შაქარი გადაეცემოთ ნისიათ ამ პირობით, რომ ქალაქის გამგეობამ ყოველ 2—3 დღეში სასურსათო საბჭოს კასაში შეიტანოს მთლად ის ფული, რომელიც შემოვა შაქრის გაყიდვისაგან და ამისი ფასის შეტანის შემდეგ, ქალაქს ნისიათეს გადაეცემა დანარჩენი ხუთი ვაგონი იმავე პირობით.

○ ამიერ-კავკასიის კოოპერატივების კავშირის ზედამხედველი საბჭოს წევრი ე. ს. დარჩია ერევანში წავიდა სომხეთის კოოპერატივების დასათვალიერებლათ და საქონლის მოტანის მოსაწყობათ ერევნის საგუბერნიო კოოპერატივების კავშირის დახმარებით.

○ სასურსათო საბჭომ თავისი წევრი შ. გ. რამიშვილი ბაკოში გაგზავნა იმ კომისიაში მონაწილეობის მისაღებათ, რომელიც საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობამ დაარსა ადერბეიჯანსა და საქართველოს შუა საქონლის გასაცვლელად, კერძოთ, ნავთის გამოტანის მოსაწყობათ.

პოროტმოქმედება.

○ 11 ოქტომბერს საღ. 9 ს. პოლოსკის და ნ. დ. გეკარამაძის ბინაზე ყორღანოვის ქუჩაზე № 11 შეეფიდა რამდენიმე შეიარაღებული პირი და ჩხრეკის სახით 20 ათას მანეთის ღირებული ძვირფასი ნივთები წაიღეს.

სხვა და სხვა ამბები.

○ პარასკევს, 11 ოქტომბერს საღამოს 10½ საათზე ტფილისში საშინელი ქუქა-ქუხილი და კოკისპირული წვიმა იყო, რომელმაც ბევრს დიდი ზარალი შესცა. ყველა ქუჩაები აღელვებულ მდინარეებათ გადაექცა, ნაშეტნავთი ჩერეკეზიშვილისა, მოსკოვისა, ფეიდოსიისა და სხვა. ორი საათის განმავლობაში ამ ქუჩებში ერთ მხრიდან მეორეზე გასვლა არამ თუ ფეხით, ეტლითაც ყოველად შეუძლებელი იყო. ბევრს სარდაფებში ნიადაგი ჩაუვარდათ და წყლით აივსო. აწიოკებული მცხოვრებები სარდაფებიდან გაბოდნენ. ბევრი ქონელი წალეკილია სარდაფების საწყობებში. ნიადაგიანი ქუჩებზე რამდენიმე ეტენი მოტაცა და დაანარჩო.

○ კათოლიკოს-პატრიარქის მოადგილე ტფილისის მიტროპოლიტი ლეონიდი მცხეთაში მიდის, სადაც მცხეთობის ზეიმელი ეწყობა მცხეთის ტაძარში.

○ ქალაქის სანიტარულ ეპიდემიურ ფონდში დღეამდე შემოსულია 250 ათასი მანეთი.

○ თეფრის რესპუბლიკის სახალხო კომისარიატა საბჭოს მინდობილობით, ჩამოვიდა სასურსათო საქმის კომისარი ი. ბ. ბუღარინი მთავრობის რესპუბლიკის მთავრობის წევრთან და ინგუშთა ნაციონალურ საბჭოს თავმჯდომარესთან ეოგ. ჯაბაგისთან მოსალაპარაკებლად. მოლაპარაკება ეხებოდა მთიულეთის მიერ პოლშევიკურ პროგრამის უარყოფას, თერგ-დაღისტანის დამოუკიდებლობის გამოცხადების და კავკასიის მთიულებისა და თერგის და დაღესტანის ოლქის რუს მცხოვრებთა შორის კავშირს. მოლაპარაკება სრული შეთანხმებით დამთავრდა, თერგ-დაღესტანის ოლქში ახალი პოლიტიკური აზრის ცხოვრებაში გასატარებლათ განჩრახულია ორივე ოლქების ერების ყრილობა.

განცხადებები

იყიდება

შემოხვევით მშვენიერი ხმა როიალი შეიუტნერის საზღვარ გარეთ ფაბრიკისა. იზმაილოვის ქუჩის ჩასახვეთ, ეკვანენეის პატარა ქუჩა ზემო სართული.
875. 1.

ტფილისის მეორე განყოფილების სასამართლოს ბოქაული კოროლისი აცხადებს, რომ 15 ოქტომბერს 1918 წ. დილის 10 საათზე დანიშნულია საჯარო ვაჭრობა აუსიაკ ნაზარიანცის მოძრავ ქონების, რომელიც შეფასებულია 782 მან. ვაჭრობა მოხდება ნაზარიანცის ბინაზე პროსპექტინის ქუჩ. № 3.
856. 1.

სოხუმის სასამართლოს განყოფილების მომრიგებელი მოსამართლე 1918 ენკენისთ. 20 თვეის დადგენილებით, სისხლის სამართლის წესდების მე-846 მუხ. ძალით, ეძებს ქ. სოხუმის მცხოვრებს იობი ლაზის ძე ავდიშვილს, რომელსაც ბრალი ედება სასჯ. წესდ. მე-168 მუხ. ძალით.

ნიშნები არ იცით. ყველა, ვინც იცის სად ცხოვრობს ავდიშვილი, ვალდებულია განუცხადოს სოხუმის განყოფილების მომრიგებელ მოსამართლეს.
676. 1.

სოხუმის განყოფილების მომრიგებელი მოსამართლე ამა წლის ენკენ. 24 თვეის დადგენილებით, სისხ. სამ. წესდების მე-846 მუხ. ძალით, ეძებს ქ. სოხუმის მცხოვრებს სიმონ აბრამის ძე შაქელაშვილს, რომელსაც ბრალი ედება სასჯ. წესდ. მე-173 მუხ. ძალით.

ნიშნები არ იცით. ყველა, ვინც იცის, სად ცხოვრობს შაქელაშვილი, ვალდებულია განუცხადოს სოხუმის განყოფილების მომრიგებელ მოსამართლეს.
647. 1.

ვართან ვართანის ძე სიმონიანცი აცხადებს, რომ მან დაკარგა ბილეთი, მიღებული ტფილისის გუბერნიის კომისარიატან. № 62.
874 (3—2)

დაიკარგა ტფილისის 1 კერძო ლომბარდის ბილეთი № 47900, 150 მანეთისა. 872 3—3

მედიცინის დოქტორი

ბერლინის უნივერსიტეტისა

გ. გ. მეგრაგიანცი

ჩამოვიდა და განაახლა ავად ყოფების მოღება.

შინაგანი ავადმყოფობა, ქალებისა და გულისა. ოფის ახალ რენტგენის ელექტრო წამლობის კაბინეტში; განსაზღვა და წამლობა X-ს სხივებით დიდი სალენოიდი და არსონვალის ტოკოთ ფილტვების, გულის და სხვ. შინაგანი ავადმყოფობისათვის. ყოველ დღე დილის 9—1 საათამდე და საღამოს 6—8 საათ. ბებუთოვის ქ. № 23, ტელეფონი 7—92.
624. 30—6.

სოფ. საგარეჯოში

ხოლერის გაჩენის გამო

საგარეჯოს ავადსრულებელი კომიტეტი საყოველთაოდ აცხადებს, რომ როგორც საგარეჯოში ეს მახლობელ სოფლებში აკრძალულია ნაბეღლი ტანსაცმისა, ხალიჩების და სხვა ძველ ნივთების შემოტანა. ვისაც ამგვარი აღმოჩნდება, ჩამოერთმევა და დაიწვავ იქნება.

საგარეჯოს აღმასრულებელი კომიტეტი.
433 10—10

შემთხვევით

იყიდება სახლი იყიდება

თბილისოვის ქ., რეკვაზოვის შესახ. (ეუთხეში), № 7. სახლი შეიცავს 6 დიდ ოთახს და 4 პატარას.

ტფილისის ქალაქის მილიციის უფროსი აცხადებს: ქ. ტფილისში მცხოვრებმა ბეკეოო მკრტჩის ძე პინდაჯანმა განაცხადა, რომ მან დაკარგა ფეადო პასპორტი, მიღებული ყარსის პოლიციელისტრისაგან 1911 წ. № 322 ამ საბუთის მპოვნელი ეალდებულია წარმოადგინოს ის მილიციის სამმართველოში. 3—1

საქართველოს სახაზინო რკინის გზაზე მმართველობა

ამით საყოველთაოდ ეცნობების, რომ ქვემოდ აღნიშნული ბილეთები ბილეთ-ბიურო ბილეთების 84 მუხლში აღნიშნული ეანის განმაცალობაშა, ვიაყიდეთ ტფილისის ცენტრალ-ბილეთ-ბიურო ბილეთ-ბიუროს ... ... 21 თებერვალს. 1919 წ. ... ...